

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การบูรณาการวิธีสอนภาษาแบบธรรมชาติโดยใช้หนังสือนิทานเล่มใหญ่กับหุ่นมือ เพื่อพัฒนาทักษะทางภาษาของเด็กปฐมวัย ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาเอกสาร ตำรา งานวิจัยต่างๆ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการวิจัยดังนี้

1. หลักสูตรและการพัฒนาทักษะทางภาษาของเด็กปฐมวัย
 - 1.1 แนวคิดการพัฒนาเด็กปฐมวัยจากหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2546
 - 1.2 การพัฒนาทักษะทางภาษาของเด็กปฐมวัย
 - 1.2.1 ความหมายและความสำคัญของการพัฒนาทักษะทางภาษาของเด็กปฐมวัย
 - 1.2.2 จุดประสงค์การพัฒนาทักษะทางภาษา
 - 1.2.3 องค์ประกอบของทักษะทางภาษา
 - 1.2.4 การเสริมสร้างทักษะทางภาษาของเด็กปฐมวัย
 - 1.2.5 บทบาทของครูในการพัฒนาทักษะทางภาษา
2. การเรียนรู้ภาษาแบบธรรมชาติ
 - 2.1 ความเป็นมาของการเรียนรู้ภาษาแบบธรรมชาติ
 - 2.2 ปรัชญาและแนวคิดของการเรียนรู้ภาษาแบบธรรมชาติ
 - 2.3 หลักการเรียนรู้ภาษาแบบธรรมชาติ
 - 2.4 องค์ประกอบของการสอนภาษาแบบธรรมชาติ
 - 2.5 ความแตกต่างการเรียนรู้ภาษาแบบเดิมและภาษาตามธรรมชาติ
 - 2.6 ลักษณะห้องเรียนปฐมวัยที่ใช้แนวภาษาแบบธรรมชาติ
 - 2.7 กิจกรรมและการเรียนตามแนวภาษาแบบธรรมชาติ
 - 2.8 บทบาทครูตามแนวภาษาแบบธรรมชาติ
 - 2.9 การประเมินผลตามแนวภาษาแบบธรรมชาติ
3. หนังสือนิทานเล่มใหญ่
 - 3.1 ความหมายของหนังสือนิทานเล่มใหญ่

- 3.2 ความสำคัญของหนังสือนิทานเล่มใหญ่
- 3.3 ลักษณะของหนังสือนิทานเล่มใหญ่
- 3.4 การสร้างหนังสือนิทานเล่มใหญ่
- 3.5 หลักการจัดกิจกรรมการทำหนังสือเล่มใหญ่
- 3.6 การจัดกิจกรรมการอ่านหนังสือเล่มใหญ่ร่วมกัน
- 3.7 ประโยชน์ของการจัดกิจกรรมการทำหนังสือเล่มใหญ่
- 4. การจัดกิจกรรมเล่านิทาน
 - 4.1 ความหมายของนิทานและการเล่านิทาน
 - 4.2 ประเภทของนิทาน
 - 4.3 นิทานที่เหมาะสมกับเด็กปฐมวัย
 - 4.4 รูปแบบและวิธีการเล่านิทาน
 - 4.5 การเล่านิทานประกอบหุ่นมือ
- 5. หุ่นมือ
 - 5.1 ความหมายของหุ่นมือ
 - 5.2 ความสำคัญของหุ่นมือ
- 6. การบูรณาการ
 - 6.1 ความหมายการบูรณาการ
 - 6.2 จุดประสงค์การบูรณาการ
 - 6.3 ลักษณะการบูรณาการ
 - 6.4 ประเภทของการบูรณาการ
- 7. การหาประสิทธิภาพ
 - 7.1 วิธีการหาประสิทธิภาพ
 - 7.2 การหาประสิทธิภาพของนวัตกรรม
- 8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 8.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 8.2 งานวิจัยต่างประเทศ

หลักสูตรและการพัฒนาทักษะทางภาษาของเด็กปฐมวัย

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546

การจัดการศึกษาปฐมวัยที่มุ่งเน้นการพัฒนาเด็กตั้งแต่แรกเกิดถึง 5 ปี ให้มีพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม สติปัญญาที่เหมาะสมกับวัย ความสามารถและความแตกต่างระหว่างบุคคลเป็นการเตรียมความพร้อมที่จะเรียนรู้และเป็นการสร้างรากฐานชีวิตให้พัฒนาไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์มีคุณธรรมและจริยธรรมอีกทั้งรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง สามารถปรับตัวอยู่ในสังคมที่เปลี่ยนแปลงได้อย่างมีความสุขและมีคุณภาพ ปัญหาของสังคมอีกประการหนึ่งที่มีผลกระทบอย่างยิ่งต่อเด็กปฐมวัยไทย คือ ความอ่อนแอทางสถาบันครอบครัวในการทำหน้าที่อบรมเลี้ยงดูเด็ก เด็กปฐมวัยจำนวนหนึ่งอาจได้รับการเลี้ยงดูที่ไม่เหมาะสมอันส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของเด็ก ทั้งปัจจุบันและอนาคต นอกจากนี้ปัญหาลี้กแวดล้อมต่างๆอาจส่งผลโดยตรงและทางอ้อมต่อสุขภาพอนามัยและพัฒนาการ ตลอดจนการเลี้ยงดูของเด็ก รวมไปถึงการรับวัฒนธรรมต่างๆ จากภายนอก ที่มีผลต่อการดำรงชีวิต ทำให้จำเป็นต้องตระหนักถึงความสำคัญของการดำรงเอกลักษณ์ของวัฒนธรรมในสังคมตนเอง การพัฒนาเด็กที่สอดคล้องกับบริบททางวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของสังคม และคำนึงถึงลักษณะ เฉพาะและความแตกต่างกันของเด็กแต่ละคน (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2546 : 5)

ในการจัดการศึกษาปฐมวัยเป็นการพัฒนาเด็กปฐมวัย การอบรมเลี้ยงดูและการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่สนองต่อธรรมชาติและพัฒนาการของเด็กแต่ละคนตามศักยภาพ ภายใต้บริบทสังคมวัฒนธรรมที่เด็กอาศัยอยู่ ด้วยความรัก ความเอื้ออาทรและความเข้าใจของทุกคนเพื่อสร้างรากฐานคุณภาพชีวิตให้เด็กพัฒนาไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เกิดคุณค่าต่อตนเองและสังคม เด็กทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับการอบรมเลี้ยงดูและส่งเสริมพัฒนาการ ตลอดจนการเรียนรู้ที่เหมาะสมด้วยปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเด็กกับพ่อแม่ เด็กกับผู้เลี้ยงดูหรือบุคคลที่มีความรู้ความสามารถในการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาเพื่อให้เด็กมีโอกาสนพัฒนาตนเองตามลำดับขั้นตอนการพัฒนารอย่างถูกต้องและสมดุลอย่างเต็มศักยภาพ (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2546 : 6)

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ได้กล่าวถึงพัฒนาการเด็กปฐมวัยช่วงอายุ 3-4 ปี (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2546 : 32-35) ดังนี้

ตารางที่ 2.1 พัฒนาการของเด็กปฐมวัย ช่วงอายุ 3-5 ปี

พัฒนาการ ด้านร่างกาย	พัฒนาการ ด้านอารมณ์	พัฒนาการ ด้านสังคม	พัฒนาการ ด้านสติปัญญา
1. กระโดดขึ้นลงอยู่กับที่ได้ 2. รับลูกบอลด้วยมือและลำตัว 3. เดินขึ้นบันไดสลับเท้าได้ 4. เขียนรูปวงกลมตามแบบได้ 5. ใช้กรรไกรมือเดียวได้ 6. กระโดดขาเดียวอยู่กับที่ได้ 7. รับลูกบอลได้ด้วยมือทั้งสองข้าง 8. เดินขึ้น ลงบันไดสลับเท้าได้ 9. เขียนรูปสี่เหลี่ยมตามแบบได้ 10. ตัดกระดาษเป็นเส้นตรงได้ 11. กระโดดกระเด้งไม่ชอบอยู่เฉย	1. แสดงอารมณ์ตามความรู้สึก 2. ชอบที่จะทำให้ผู้ใหญ่พอใจและได้คำชม 3. กลัวการพลัดพรากจากผู้เลี้ยงดูใกล้ชิดน้อยลง 4. แสดงออกทางอารมณ์ได้เหมาะสมกับบางสถานการณ์ 5. เริ่มรู้จักชื่นชมความสามารถ และผลงานของตนเองและผู้อื่น 6. ชอบท้าทายผู้ใหญ่ 7. ต้องการให้มีคนฟังคนสนใจ	1. รับประทานอาหารได้ด้วยตนเอง 2. ชอบเล่นแบบกลุ่ม (เล่นของเล่นชนิดเดียวกัน แต่ต่างคนต่างเล่น) 3. เล่นสมมติได้ 4. รู้จักรอคอย 5. แต่งตัวได้ด้วยตนเอง 6. ไปห้องส้วมได้เอง 7. เล่นร่วมกับคนอื่นได้ 8. รอคอยตามลำดับก่อนหลัง 9. แบ่งของให้คนอื่น 10. เก็บของเล่นเข้าที่	1. สำรวจสิ่งต่างๆ ที่เหมือนกันและต่างกัน 2. บอกชื่อของตนเองได้ 3. ขอความช่วยเหลือเมื่อมีปัญหา 4. สนทนาโต้ตอบ/เล่าเรื่องด้วยประโยคสั้นๆ 5. สนใจนิทานและเรื่องราวต่างๆ 6. ร้องเพลง ท่องคำกลอน คำคล้องจองง่ายๆ และแสดงท่าทางเลียนแบบได้ 7. รู้จักใช้คำถาม “อะไร” 8. สร้างผลงานตามความคิดของตนเองอย่างง่ายๆ 9. อยากรู้อยากเห็นทุกอย่างรอบตัว 10. จำแนกสิ่งต่างๆ ด้วยประสาทสัมผัสทั้ง 5 ได้

พัฒนาการ ด้านร่างกาย	พัฒนาการ ด้านอารมณ์	พัฒนาการ ด้านสังคม	พัฒนาการ ด้านสติปัญญา
			11. บอกชื่อและ นามสกุลของตนเองได้ 12. พยายามแก้ปัญหา ด้วยตนเองหลังจากได้ รับคำแนะนำ 13. สนทนาโต้ตอบ/ เล่าเรื่องเป็นประโยค อย่างต่อเนื่อง 14. สร้างผลงานตาม ความคิดของตนเอง โดยมีรายละเอียด เพิ่มขึ้น 15. รู้จักใช้คำถาม “ทำไม”

การพัฒนาทักษะทางภาษาของเด็กปฐมวัย

1. ความหมายและความสำคัญของการพัฒนาทักษะทางภาษาของเด็กปฐมวัย

เด็กปฐมวัยจัดว่าเป็นวัยในช่วงอายุที่ละเอียดอ่อนเป็นวัยทองเป็นวัยที่เรียนรู้สิ่งต่างๆ ได้เร็วและมีพัฒนาการที่เจริญเติบโตอย่างเต็มที่ เด็กจะเรียนรู้โลกกว้าง และเป็นช่วงของการพัฒนาบุคลิกภาพ นักการศึกษาส่วนใหญ่พบว่า พัฒนาการทั้ง 4 ด้านของเด็กได้แก่ ร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา รวมไปถึงค่านิยม เจตคติ จริยธรรม และสิ่งต่างๆ ที่เด็กได้รับ ถ้าได้รับการเลี้ยงดูปลูกฝังอย่างดีในวัยนี้แล้ว เด็กอาจจะนำเอาสภาพชีวิตของเด็กทั้งร่างกาย อารมณ์จิตใจ สังคม สติปัญญา และความเชื่อต่างๆ ที่เกิดจากการเรียนรู้มาใช้ในชีวิตประจำวันอย่างมีความสุขครูผู้สอนเองจะพบว่าในจำนวนเด็กทั้งชั้นจะมีบางคนที่ยังขาดทักษะทางภาษาทั้ง 4 ด้านก็คือทักษะด้านการฟัง พูด อ่านและเขียน ฉะนั้นการที่เด็กจะเรียนรู้ได้ดีเพียงใดนั้นสิ่งสำคัญประการหนึ่งก็คือ การพัฒนาทักษะในการเรียนนั่นเอง เพราะเมื่อเด็กเกิดการพัฒนาทักษะทางภาษาแล้วเด็กก็就会有ความเจริญงอกงามในพัฒนาการทุกด้านพอเหมาะกับการเรียนเรื่องราวต่างๆ ที่ครูสอน (จุไร พรหมวาทย์, 2547 : 6)

กุลยา ตันติผลาชีวะ (2542 : 111) กล่าวว่า ภาษาเป็นส่วนหนึ่งของพัฒนาการทางสติปัญญา เด็กก่อนวัยเรียนเป็นวัยที่มีพัฒนาการทางภาษามาก รู้จักคำศัพท์มากขึ้น พัฒนาคำพูดเดี่ยวสู่คำพูดเป็นวลีและประโยคในที่สุด

เยวพา เดชะคุปต์ (2542 : 60) เสนอความสำคัญของภาษาว่า ทุกสังคมมีภาษาถิ่นของตน คนทุกคนที่เกิดมาจะต้องรู้จักพูดจา เพื่อสื่อความหมายและใช้ภาษาของตนให้ถูกต้องในการเรียนรู้ภาษา เด็กจะต้องเรียนรู้เกี่ยวกับระบบของเสียงเป็นสำคัญ การสอนศิลปะภาษาสำหรับเด็กปฐมวัยควรเป็นการเตรียมความพร้อมในการสื่อสารให้กับเด็ก โดยเด็กจะเรียนรู้พื้นฐานของภาษาได้อย่างรวดเร็วจากการจัดกิจกรรมอย่างไม่เป็นทางการ

สุริยา อวพิทักษ์ (2542 : 14) ได้กล่าวถึงพัฒนาการทางภาษาของเด็กปฐมวัยว่าเป็นวัยที่มีการเจริญเติบโตและพัฒนาการเปลี่ยนแปลงเร็ว พัฒนาการทางภาษาเริ่มจากอายุ 2-5 ปีขึ้นไป โดยอาศัยการประสานงานกับประสาทรับรู้ต่าง ๆ คือ การเห็น ได้ยิน ได้กลิ่น รู้รส และสัมผัส ทำให้เกิดการเรียนรู้และพูดจากำง่าย ๆ เช่น แม่ เป็นคำยากขึ้น เช่น แม่น้ำ แม่น้ำ

ศรียา นิยมธรรม และประภัสสร นิยมธรรม (2540 : 2) ได้กล่าวถึงความสำคัญของภาษาว่า ภาษาเป็นเครื่องมือให้มนุษย์ได้แลกเปลี่ยนความคิดที่เป็นนามธรรมต่อกัน ไม่ว่าการติดต่อกับผู้อื่นจะมีลักษณะใด ย่อมต้องอาศัยภาษาเป็นเครื่องมือ เช่น การแสดงความคิดเห็น การวางแผนการทำงานร่วมกัน เป็นต้น ภาษาเป็นพฤติกรรมชนิดหนึ่ง ซึ่งใช้เป็นตัวช่วยให้เด็กมีพัฒนาการทางสังคม ช่วยให้เด็กเกิดความอบอุ่นมั่นคง ภาษาช่วยให้เกิดการเรียนรู้ ช่วยให้มีความรู้ความเข้าใจตลอดจนเจตคติต่างๆ การปรับตัวของเด็กก็ได้รับอิทธิพลจากภาษาพูด

จะเห็นได้ว่า การพัฒนาทักษะทางภาษาของผู้เรียนเป็นสิ่งสำคัญยิ่งและมีอิทธิพลโดยตรงต่อความสำเร็จในการใช้ภาษาในการสื่อสารไม่ว่าจะเป็นการฟัง พูด อ่านและเขียน ทั้งนี้เพราะการพัฒนาทักษะทางภาษาถือเป็นขั้นหนึ่งของการเรียนรู้ ฉะนั้นการพัฒนาทักษะทางภาษาเป็นการปูพื้นฐานที่จำเป็นและสำคัญอย่างยิ่งสำหรับเด็กโดยตรง สามารถเสริมสร้างทัศนคติที่ดีต่อการเรียนและโรงเรียนตลอดจนสร้างความมั่นใจให้แก่ตนเองด้วย

2. จุดประสงค์ในการพัฒนาทักษะทางด้านภาษา

วิณี ชิดเชิดวงศ์ (2537 : 178-182) ได้แยกแยะจุดประสงค์ของการพัฒนาทักษะทางด้านการฟังและการพูดไว้ดังนี้

จุดประสงค์การพัฒนาทักษะในด้านการฟัง ได้แก่

1. เพื่อฟังคำพูดของผู้อื่นเข้าใจ
2. เพื่อสามารถจำแนกความแตกต่างของเสียงได้
3. ฟังนิทานหรือคำประพันธ์แล้วได้รับความเพลิดเพลิน

4. ฟังประโยคคำง่ายๆ ได้เข้าใจและปฏิบัติตามได้ถูกต้อง
5. สามารถจำข้อมูล 2-3 สิ่งได้จากการฟังเมื่อจะต้องสรุป
6. สามารถร่วมสนทนากับผู้อื่นได้

จุดประสงค์การพัฒนาทักษะในการพูด ได้แก่

1. เพื่อให้เด็กได้พัฒนาการพูดให้คล่องเป็นไปตามธรรมชาติ ชัดเจนและถูกต้องตามหลักการออกเสียงและการเรียนคำในประโยค

2. ฝึกให้เด็กใช้คำสุภาพ พูดถูกต้องจนเป็นนิสัย

3. เพื่อให้เด็กพัฒนาความสามารถในการติดต่อกับผู้อื่น เข้าใจสิ่งที่ผู้อื่นพูดและแสดงความคิดเห็นของตนเองได้

4. เพื่อฝึกให้เด็กเล่าเรื่องราวต่างๆ ได้

จุดประสงค์ดังที่กล่าวมาจะเป็นการฝึกประสบการณ์ขั้นพื้นฐานให้แก่เด็กปฐมวัยที่จะนำไปสู่การเรียนรู้ภาษาตามระบบของชั้นประถมศึกษาได้ง่ายขึ้น ปัญหาในการฟังและพูดก็จะลดน้อยลง

3. องค์ประกอบของการพัฒนาทักษะทางภาษา

การพัฒนาทักษะให้เด็กปฐมวัยเพื่อให้เกิดพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม สติปัญญานั้น ครูผู้สอนจะต้องให้การอบรมเลี้ยงดูผสมผสานกับการจัดกิจกรรมเพื่อฝึกทักษะความพร้อม ซึ่งในระดับนี้จะไม่มุ่งให้เด็กคิดเลขเป็นหรือเขียนหนังสือเก่ง แต่จะมุ่งพัฒนาทักษะในการเรียนรู้ทางภาษาให้ครบทั้ง 4 ด้านคือด้านการฟัง พูด อ่านและเขียน เพื่อที่เด็กจะสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างถูกต้อง

ศุภาวดี ศรีวรรณะ (2542 : 46) ได้ศึกษาพัฒนาการทางภาษาของเด็กว่าประกอบด้วยขั้นตอนต่างๆ ในรูปแบบเชิงพฤติกรรม ซึ่งสามารถอธิบายเกี่ยวกับพัฒนาการทางภาษาของเด็กปฐมวัยแบ่งออกได้เป็น 7 ระยะ ดังนี้ คือ

1. ระยะปะปะ (Random Stage) อายุแรกเกิดจนถึง 6 เดือน ในระยะนี้พบว่าเด็กมีการเปล่งเสียงอย่างไม่มีความหมาย
2. ระยะแยกแยะ (Jargon Stage) อายุ 6 เดือน ถึง 1 ปี ในระยะนี้เด็กจะเริ่มแยกแยะเสียงที่เขาได้ยินในสภาพแวดล้อมและแสดงอาการจดจำเสียงที่ได้ยินได้ เด็กจะรู้สึกพอใจถ้าหากเปล่งเสียงแล้วได้รับการตอบสนองทางบวก
3. ระยะเลียนแบบ (Imitation Stage) อายุ 1 ถึง 2 ปี เด็กวัยนี้สนใจการเริ่มเลียนแบบเสียงของเด็กที่เปล่งออกมาจะเริ่มมีความหมายและแสดงกิริยาตอบสนองการได้ยินเสียงของผู้อื่น

4. ระยะขยาย (The Stage of Expansion) อายุ 2 ถึง 4 ปี เด็กวัยนี้จะเริ่มหัดพูดเป็นคำๆ ระยะแรกจะเป็นการพูดโดยเรียกชื่อคำนาม เรียกชื่อคนที่อยู่รอบข้าง สิ่งของต่างๆ ที่อยู่รอบตัว รวมทั้งคำศัพท์ที่เด็กได้ยินผู้ใหญ่พูดกัน

5. ระยะโครงสร้าง (Structure Stage) อายุ 4 ถึง 5 ปี การรับรู้และการสังเกตของเด็กวัยนี้ดีขึ้นมาก ทำให้เด็กได้สังเกตการณ์ใช้ภาษาของบุคคลที่อยู่รอบข้าง และนำมาทดลองใช้ประสบการณ์ที่เด็กได้รับ เช่น การฟังนิทาน การดูรายการโทรทัศน์

6. ระยะตอบสนอง (Responding Stage) อายุ 5 ถึง 6 ปี พัฒนาการทางภาษาของเด็กวัยนี้จะเริ่มสูงขึ้น เพราะเด็กจะเริ่มเข้าเรียนในโรงเรียนอนุบาล เด็กได้พัฒนาคำศัพท์เพิ่มขึ้น รู้จักการใช้ประโยคอย่างเป็นระบบตามหลักไวยากรณ์ การใช้ภาษามีแบบแผนมากขึ้น

7. ระยะสร้างสรรค์ (Creative Stage) อายุตั้งแต่ 6 ปีขึ้นไป เด็กจะพัฒนาความสามารถทางภาษาได้สูงขึ้น สามารถจดจำสัญลักษณ์ทางภาษาได้มากขึ้น สำหรับด้านการพูด สามารถใช้ถ้อยคำที่เป็นสำนวน หรือคำที่มีความหมายลึกซึ้งได้

จะเห็นได้ว่า ระยะของการพัฒนาการทางภาษาของเด็กก่อนที่เด็กจะสามารถพูดคำแรกออกมา เช่น “แม่” “พ่อ” ฯ จนกระทั่งสามารถพูดเป็นประโยคได้นั้น เด็กต้องผ่านกระบวนการหลายขั้นตอน ดังนั้นเพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมพัฒนาการทางภาษาของเด็ก พ่อ แม่ ผู้ปกครอง ครู ควรส่งเสริมให้เด็กเกิดปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ซึ่งกระบวนการนี้จะช่วยให้เด็กสามารถใช้ภาษาทำทางในการสื่อสารกับบุคคลอื่นได้ จากนั้นเมื่อเด็กได้พัฒนาการทางด้านภาษาของเด็กก็จะเพิ่มมากขึ้นต่อไป

ทองนวล ภูประเสริฐ (อึ้งโน ธนียา อานะสุข, 2541 : 10-11) ได้ให้แนวคิดในเรื่ององค์ประกอบของการพัฒนาทักษะทางภาษาของเด็ก ดังนี้

1. เด็กที่มีสติปัญญาสูงจะใช้ภาษาพูดได้ดีกว่า และในขณะเดียวกันการพัฒนาทางภาษาให้แก่เด็กก็เป็นปัจจัยในการพัฒนาสติปัญญา และพัฒนาด้านอื่น ๆ ด้วย

2. การจะพัฒนาการพูดได้ดี ต้องทำให้เด็กเข้าใจในสิ่งที่ผู้อื่นพูดให้เด็กฟังและต้องให้เด็กได้เรียนรู้คำศัพท์เพิ่มพูนขึ้น

3. การทำให้เด็กเข้าใจคำพูดของผู้อื่นจะต้องอาศัยสถานการณ์ของเรื่อง จากสีหน้า และท่าทาง การทำให้เด็กเข้าใจจึงไม่ใช่อาศัยการพูดเฉยๆ เท่านั้น การให้เด็กได้ฟังเรื่องราวต่างๆ จากการเล่าและการอ่านอยู่เสมอจะช่วยให้เด็กมีประสบการณ์ในการฟังมากขึ้น

4. การพัฒนาการพูดของเด็ก ต้องเปิดโอกาสให้เด็กได้พูด โดยผู้ใหญ่ต้องสนใจฟัง กระตุ้นชักชวนให้เด็กพูด รวมทั้งการให้รางวัลในลักษณะต่างๆ ด้วยกัน

การพัฒนาทักษะทางภาษาของเด็กปฐมวัยนั้นจำเป็นต้องมีองค์ประกอบหลายๆ อย่างร่วมกันซึ่งครูผู้สอน ผู้ปกครอง หรือผู้ที่เกี่ยวข้องมีส่วนช่วยสร้างสถานการณ์เรื่องราวที่ทำให้เด็กเกิดประสบการณ์ตรงเพื่อที่เด็กจะได้นำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างถูกต้อง

4. การเสริมสร้างและพัฒนาทักษะทางภาษาของเด็กปฐมวัย

กฤษดา คັນติผลาชีวะ (2551 : 136) เด็กเรียนรู้ภาษาตามลำดับขั้นพัฒนาการเริ่มจากความคุ้นเคยจากการได้ยิน ได้ฟัง การพูดคุย สนทนา ทำให้พัฒนาการทางภาษาเจริญงอกงาม เด็กเริ่มเรียนจากภาษาง่าย ๆ เรียนรู้การใช้คำศัพท์ ตามด้วยการใช้ประโยค ครูสอนภาษาของเด็ก คือ พ่อแม่ เสียงแรกที่เด็กได้ยินคือเสียงจากพ่อแม่ การตอบโต้ของพ่อแม่ทำให้เด็กเรียนรู้ภาษา การพูดและสนทนากับเด็กคือการสร้างเสริมพัฒนาการทางภาษาให้กับเด็กปฐมวัย

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (อึ้งใน เกษธิดา บุญธรรม, 2542 : 22-23) ได้กำหนดแนวทางการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กเล็ก เพื่อพัฒนาและส่งเสริมการใช้ภาษาไทยในการสื่อความหมายอย่างบังเกิดผล ดังนี้

กิจกรรมการเตรียมความพร้อมในการฟัง ได้แก่

1. การจำแนกเสียง
2. การฟังคำพูด คำสั่ง เข้าใจและปฏิบัติตามได้ถูกต้อง
3. มารยาทในการฟัง
4. การฟังนิทานหรือเรื่องราวแล้วจับใจความได้
5. การฟังเพลง คำกลอน คำคล้องจอง และการเล่นที่เสริมประสบการณ์ทางภาษา

กิจกรรมการเตรียมความพร้อมในการพูด ได้แก่

1. การสนทนา ชักถาม
2. มารยาทในการพูด
3. ร้องเพลง ท่องคำคล้องจอง และการเล่นที่เสริมสร้างประสบการณ์ทางภาษา
4. การเล่าเรื่องราว นิทาน
5. การพูดแสดงความคิดเห็น

กิจกรรมการเตรียมความพร้อมในการอ่าน ได้แก่

1. การเปรียบเทียบความเหมือน ความต่าง สิ่งที่ขาดหายไปของภาพ
2. การอ่านภาพโดยการเคลื่อนไหวสายตาจากซ้ายไปขวา
3. การอ่านออกเสียงตามต้นแบบอย่างถูกต้อง
4. การเล่าเรื่องราวจากภาพและนิทาน
5. การปฏิบัติตนในการใช้หนังสือ

กิจกรรมการเตรียมความพร้อมในการเขียน ได้แก่

1. การลากเส้น
2. การลากเส้นตามแบบอย่าง
3. การลากเส้นตามรอยประ
4. การวาดภาพ ระบายสี การปั้นและอื่นๆ
5. วิธีจับดินสอ ดินสอสี

การจัดประสบการณ์หรือการจัดกิจกรรมเพื่อเตรียมความพร้อมทักษะทางภาษาสำหรับเด็กปฐมวัยจะเน้นเรื่องการฟังและการพูด มารยาทในการฟัง พูดและฝึกประสาทสัมผัสระหว่างมือสายตา และการฟัง ซึ่งเป็นพื้นฐานของความพร้อมในการอ่านและเขียน

ฉันทนา ภาคบกข (2538 : 1 – 2) กล่าวว่าภาษาสามารถพัฒนาได้ดีในบรรยากาศที่ผ่อนคลาย มีการยอมรับ และไม่ถูกวิพากษ์วิจารณ์ ปัจจัยสำคัญในการส่งเสริมให้เด็กมีความก้าวหน้าทางภาษาอย่างรวดเร็ว มีดังนี้

1. การจัดสภาพแวดล้อมทางภาษา ชั้นเรียนและโรงเรียนควรตกแต่งด้วยคำหรือข้อความซึ่งเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน
2. การเล่น การเล่นของเด็กเปรียบได้กับการทำงานในโลกของผู้ใหญ่ การพัฒนาภาษาส่วนมากเกิดจากประสบการณ์จริง จึงควรจัดกิจกรรมต่างๆ ให้เด็กได้เล่น
3. การอ่าน การอ่านเป็นสื่อของการเรียนรู้ ควรสร้างความสนใจให้เด็กรักการอ่าน เช่น อ่านนิทานให้ฟัง
4. การเขียน การอ่านมีความสัมพันธ์กับการเขียน ควรจัดกิจกรรมการเขียนให้สัมพันธ์ให้กับเรื่องที่เด็กอ่าน

ในปัจจุบันภาษาที่ใช้ในการติดต่อสื่อสาร เช่น การฟัง การพูด การอ่านและการเขียนนั้น นับได้ว่าเป็นสิ่งที่จำเป็นและสำคัญอย่างยิ่งต่อการดำรงชีวิต ทั้งนี้เพราะการใช้ภาษาในการติดต่อสื่อสาร เช่น การฟัง การอ่าน จะช่วยให้รับรู้เกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารและเหตุการณ์ต่างๆ ของสังคมได้รวดเร็วและมีประสิทธิภาพ รวมไปถึงการสร้างเสริมความเพลิดเพลินเจริญใจแก่ตนเอง สามารถสร้างความฉลาดรอบรู้และสร้างความสำเร็จให้แก่ตนเองได้เป็นอย่างมาก ดังนั้นในการใช้ภาษาติดต่อสื่อสารจึงมาควบคู่กับการพัฒนาทักษะทางภาษาในการเรียนรู้และความสนใจของเด็กก็ต้องได้รับการพัฒนาได้อย่างเหมาะสมกับวัย ซึ่งพัฒนาการของเด็กปฐมวัยแบ่งออกเป็น 4 ด้าน ดังที่ สุชา จันทร์ธอม (2536 : 27-28) ได้กล่าวไว้ดังนี้

1. พัฒนาการด้านร่างกาย หมายถึง ความสามารถในการทำงานของกล้ามเนื้อใหญ่ที่ใช้ในการเคลื่อนไหว ทรงตัว ยืนวิ่ง และความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อเล็กและประสาทสัมผัส เช่น การหยิบของ การขีดเขียน การพับกระดาษ ฯลฯ

2. พัฒนาการด้านอารมณ์ จิตใจ หมายถึง ความสามารถในการรับรู้ความรู้สึกและการแสดงความรู้สึกของเด็ก เช่น พอใจ ไม่พอใจ รักชอบ สนใจ เกลียด โดยที่เด็กรู้จักการควบคุมการแสดงออกอย่างเหมาะสมกับวัยและสถานการณ์ และการสร้างความรู้สึกที่ดีและนับถือตนเองและผู้อื่น ซึ่งเกี่ยวข้องกับการพัฒนาทางสังคมจึงรวมเป็นพัฒนาการด้านอารมณ์ จิตใจ และสังคม

3. พัฒนาการด้านสังคม หมายถึง ความสามารถของเด็กในการสร้างปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น การรู้จักการปรับตัวในการเล่น การทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข รวมไปถึงคุณธรรมจริยธรรมด้วย

4. พัฒนาการด้านสติปัญญา หมายถึง ความสามารถของเด็กในการรับรู้และเรียนรู้สิ่งต่างๆ การรู้จักการใช้เหตุผล การแก้ปัญหาต่างๆด้วยตนเอง

ดังนั้นผู้ที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นผู้ปกครองหรือครูผู้สอนควรให้การส่งเสริมสนับสนุนการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาทักษะทางภาษาของเด็กให้สนองต่อธรรมชาติ ความสนใจ ช่วงอายุและความอยากรู้อยากเห็น โดยให้เด็กรู้สึกมีความสุขและความเพลิดเพลินที่จะร่วมกิจกรรมต่างๆด้วยตัวของตัวเอง

ประมวญ ดิฉินสัน (2536 : 154) กล่าวว่า การส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาของเด็กปฐมวัย ครูควรใช้หลักการใหญ่ๆ ดังต่อไปนี้

1. ถ้อยคำที่นำมาใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอน ควรนำมาจากนิทาน บทความ เรื่องราวที่เด็กสนใจ แล้วหยิบคำที่น่าสนใจจากเรื่องราวนำมาใช้โดยอาจนำคำมาจัดหมวดหมู่ หรือนำมาผูกเป็นเรื่องราวขึ้นใหม่

2. เด็กควรเรียนรู้ถ้อยคำจากใจความ เพื่อให้เข้าใจความหมายของคำแจ่มแจ้งขึ้น

3. เล่นเกมโดยใช้ถ้อยคำ เช่น ปริศนาอักษรไขว้ การทายประโยค จับคู่คำกับภาพ เป็นต้น

5. บทบาทของครูในการพัฒนาทักษะทางภาษา

นฤนทร ธรรมบวร (2549 : 175) เสนอถึงบทบาทของครูในการพัฒนาทักษะด้านภาษาของเด็กว่าการพัฒนาด้านภาษาครูมีบทบาทสำคัญที่พอสรุปได้ ดังนี้

1. ครูควรจัดสิ่งแวดล้อมที่หลากหลาย เพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้านการพูดและการเขียน โดยการเปิดโอกาสให้เด็กได้พูด อภิปราย วาดรูป และเล่าเรื่องในสิ่งที่ตนสนใจ

2. ครูควรเปิดโอกาสให้เด็กได้ใช้การเขียน และการอ่านในวิธีการที่มีความหมายต่อตัวเด็กขณะที่เด็กสำรวจ และเรียนรู้เกี่ยวกับโลกรอบตัวโดยการจัดหากระดาษ ดินสอ สมุดโทรศัพท์ นิิตยสารต่าง ๆ รวมตลอดถึงวัสดุอุปกรณ์เกี่ยวกับการอ่านและการเขียนไว้ที่มุมบทบาทสมมุติ ทั้งนี้ เพื่อส่งเสริมให้เด็กได้เล่นเลียนแบบสิ่งที่เด็กเห็นในชีวิตประจำวัน

3. ครูควรกำหนดช่วงเวลาของการอ่านที่แน่นอน คายตัวเป็นประจำทุกวัน โดยอาจเชิญพ่อแม่ ผู้ปกครองมาอ่านหนังสือให้เด็กฟัง ขณะเดียวกันก็ควรจัดหาโอกาสในการพาเด็กไปห้องสมุดโดยพยายามส่งเสริมให้เด็กเลือก และยืมหนังสือด้วยตนเอง

4. ส่งเสริมให้เด็กใช้ “ภาษา” อื่น ๆ นอกเหนือจากใช้ภาษาพูดอย่างเดียวเด็กสามารถใช้ “ภาษา” ต่าง ๆ มากมายนอกเหนือจากภาษาพูดในการแสดงออกซึ่งความต้องการและความรู้สึกของตนเอง เช่น ใช้การเคลื่อนไหว ดนตรี ศิลปะ และภาษาเขียน เป็นต้น ภาษาต่างๆ เหล่านี้จะพัฒนาอย่างรวดเร็วในระดับปฐมวัย ดังนั้น ครูจึงควรเปิดโอกาสให้เด็กได้สื่อสาร โดยผ่านการใช้ภาษาที่หลากหลายเพื่อช่วยให้เด็กสามารถสื่อสารได้ทุกรูปแบบ

5. เปิดโอกาสให้เด็กได้ตีความหมาย และแก้ปัญหาต่างๆ โดยผ่านนิทาน นิทาน ถือเป็นเครื่องมือที่สำคัญ และจำเป็นอย่างยิ่งในการพัฒนาความคิด ทักษะและความรู้ของเด็ก

สรุปได้ว่าบทบาทของครูในฐานะผู้ส่งเสริมกิจกรรมด้านภาษาให้กับเด็ก ครูควรจัดสภาพแวดล้อมที่หลากหลายเพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางภาษา และกิจกรรมต้องเป็นการเรียนรู้ที่มีความหมายต่อเด็ก เปิดโอกาสให้เด็กแก้ปัญหา เพื่อพัฒนาความคิดและความรู้ของเด็ก

การเรียนรู้ภาษาแบบธรรมชาติ

ความหมายของการเรียนรู้ภาษาแบบธรรมชาติ

ภาษาธรรมชาติ (Whole Language) เป็นคำที่พบครั้งแรกในหนังสือภาพของเด็กที่เขียนโดย จอห์น อามอส โคมินิอุส ในยุคคริสต์ศตวรรษที่ 17 ซึ่งเป็นหนังสือเล่มเล็ก ๆ ที่เหมือนย่อโลกไว้ และภาษาธรรมชาตินั้นเต็มไปด้วยภาพสิ่งต่าง ๆ - ชื่อ - คำ อธิบายสิ่งเหล่านั้น ส่วนความหมายของภาษาธรรมชาติของโคมินิอุส จะไม่เหมือนความหมายในปัจจุบันเสียทั้งหมด แต่ก็ได้ชี้ให้เห็นลักษณะเด่นสำคัญที่คำนึงถึงวิธีการเรียนรู้แบบเด็ก ๆ ด้วยการใช้ภาษาเช่นเดียวกับปัจจุบันที่เราใช้เอง โคมินิอุสเชื่อว่า เด็กสามารถค้นพบข้อมูลใหม่ ๆ ได้ด้วยการนำเสนอด้วยสิ่งที่เด็กคุ้นเคยในชีวิตอยู่แล้ว เด็กจะเข้าใจสิ่งของที่เป็นรูปธรรมได้โดยการใช้ภาษาถิ่นหรือภาษาในชีวิตประจำวันของเด็ก

นักการศึกษาในช่วงระหว่างคริสต์ศตวรรษที่ 17 - 20 ได้ระบุว่าหลักการของการเรียนรู้ภาษาอย่างธรรมชาติแบบองค์รวมในยุคนี้คล้ายกันกับแนวทางของโคมินิอุส ความรู้จะเกิดขึ้นอย่างพร่างพรั่งจากกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาภาษาพูด ภาษาเขียน ซึ่งครูจะเห็นได้ชัดเจนว่าเด็ก ๆ นั้นอาศัยภาษา

เป็นสื่อในการแก้ปัญหาต่าง ๆ อย่างมีความหมายในกระบวนการเรียนรู้ทั่วๆ ไปของเด็กใน ส่วนครู ก็เช่นกันครูใช้ภาษาทุกทักษะ ทุกด้าน ฟัง พูด อ่าน เขียน แบบองค์รวมในทุกกิจกรรมในห้องเรียน เช่น การวิเคราะห์เรื่องราวต่าง ๆ การแนะแนวหลักสูตร การทำ จดหมายข่าว การเขียนบทความ การเขียน หนังสือต่าง ๆ ฯลฯ ครูบางกลุ่มได้อธิบายการพัฒนาปรับเปลี่ยนการอ่านของเด็กจนเกิดแนวทางใหม่ ของการอ่านแบบภาษาธรรมชาติได้ ในปี พ.ศ. 2521 โคโรธี วัดสัน และคณะในเมืองโคลัมเบีย รัฐมิสซูรี ได้ก่อตั้งกลุ่มครูกลุ่มแรก มีชื่อว่ากลุ่มครูประยุกต์ใช้แนวภาษาธรรมชาติ (Tawl) ที่ร่วมมือกันปรับเปลี่ยน แนวทางเข้าสู่ภาษาธรรมชาติ (Teacher Support Group) บทความเกี่ยวกับภาษาธรรมชาติเริ่มปรากฏ มากขึ้น และในปี พ.ศ. 2523 มีการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการการเรียนการสอนภาษาแบบธรรมชาติ เพื่อนำแนวทางนี้ไปใช้ในชั้นเรียน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ , 2543 : 7-8)

ปรัชญาและแนวคิดของการสอนภาษาแบบธรรมชาติ

การสอนภาษาแบบธรรมชาติ (Whole Language Approach) มีวิวัฒนาการมาจากหลายศาสตร์ และหลายแนวคิด ในกลุ่มนักภาษาศาสตร์ นักสังคมวิทยา นักจิตวิทยาพัฒนาการและการเรียนรู้ แนวการสอนภาษาแบบธรรมชาติเป็นปรัชญาแนวคิด ไม่ใช่วิธีการสอนภาษาอย่างที่เราเข้าใจกัน เพราะจากแนวคิดนี้ ครู พ่อแม่ หรือผู้ใหญ่สามารถนำไปสู่การสอนด้วยวิธีการต่างๆ ได้อย่างหลากหลาย

นักการศึกษาได้ชี้ให้เห็นพัฒนาการทางด้านการคิดและการใช้ภาษาของเด็กโดยการเรียนรู้ ผ่านประสบการณ์ตรงจากสิ่งที่ยังมีความหมาย เด็กจะรับและซึมซับข้อมูลทางภาษาจากสภาพแวดล้อมในบริบททางสังคม วัฒนธรรมและการใช้ภาษาร่วมกันกับผู้อื่นที่อยู่ในแวดล้อมใกล้ชิด ซึ่งจะทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ภาษาได้ดีโดยเด็กจะไม่เกิดความรู้สึกยากลำบากในการเรียนรู้เหมือนแนว การสอนภาษาในระบบโรงเรียนแบบเดิม แนวทางการจัดประสบการณ์เพื่อพัฒนาทางภาษาของเด็ก ในโรงเรียน จึงควรให้ตอบสนองธรรมชาติการเรียนรู้ของเด็ก และเหมาะสมกับขั้นพัฒนาการของ เด็กแต่ละวัย หลักการ แนวคิดแบบภาษาธรรมชาตินี้ สามารถใช้เป็นวิธีการเรียนการสอนภาษาใน โรงเรียน เพื่อให้เด็กเกิดความสนใจในการเรียนรู้ภาษาอย่างมีความหมายต่อชีวิต (สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาแห่งชาติ , 2543 : 10)

หลักการเรียนรู้ภาษาแบบธรรมชาติ

การสอนภาษาอย่างธรรมชาติแบบองค์รวมนั้น เริ่มจากครูต้องเข้าใจจุดเน้นของการเรียนรู้ ภาษาแนวธรรมชาติ คือ ต้องเข้าใจพัฒนาการทางภาษาของเด็ก ซึ่งประกอบไปด้วย ความสามารถ ทางภาษา 4 ด้าน คือ การฟัง การพูด การอ่านและการเขียน ซึ่งมีกระบวนการคิดเป็นแกนสำคัญ เพราะการใช้ภาษาของเด็กในรูปแบบต่าง ๆ ล้วนแล้วแต่มาจากความคิดทั้งสิ้น ดังนั้นในความหมาย ของภาษาธรรมชาติ การพัฒนามนุษย์จึงควรเริ่มต้นด้วยการพัฒนาความคิดก่อน โดยมีภาษาเป็น หน่วยสำคัญในการช่วยให้คนเราได้พัฒนาความคิดอย่างต่อเนื่อง ดังแสดงให้เห็นด้วยลักษณะของ

ภาษาและการใช้ภาษานั้นมีหลายรูปแบบเป็นเอกลักษณ์เฉพาะบุคคล ก็เนื่องมาจากความคิดที่ไม่เหมือนกันนั่นเอง และการเรียนรู้ภาษาธรรมชาตินั้นหมายถึงการฝึกสร้างความสามารถทางภาษา ทั้ง ฟัง - พูด - อ่าน - เขียนในแต่ละด้านจะต้องสัมพันธ์เชื่อมโยงกันโดยไม่แยกออกจากกัน จึงเรียกว่า การเรียนรู้ภาษาแบบองค์รวม ผู้สนใจต้องเข้าใจลักษณะการเรียนรู้แบบนี้ให้ถูกต้อง แล้วฝึกสังเกต วิเคราะห์ร่วมกัน โดยเฉพาะในเรื่องคำ ดับขั้นตอนพัฒนาการทางภาษาของเด็ก

การพัฒนาภาษาโดยองค์รวมต้องอาศัยการพัฒนาการเรียนรู้ทั้งระบบ จึงทำให้เกิดการ พลิกผันหรือเปลี่ยนแปลงขึ้นภายในโรงเรียนได้ คือ เริ่มด้วยนโยบายของโรงเรียนควรเปลี่ยนแปลง ไปก่อน ต่อมาจึงเปลี่ยนแปลงบทบาทพฤติกรรมการเรียนการสอน ครู เด็ก ในขณะเดียวกันต้องจัด สภาพแวดล้อมทั้งในและนอกห้องเรียนให้เต็มไปด้วยโลกของภาษาเพื่อให้เด็กเข้าไปเรียนรู้ ค้นคว้า และซึมซับพัฒนาการทางภาษา และการเรียนรู้ทุกด้านได้จากสภาพแวดล้อมนั่นเอง (สำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2543 : 15-16)

องค์ประกอบของการสอนภาษาแบบธรรมชาติ

หลักสูตรการศึกษาสำหรับเด็กแต่ละคนควรจะแตกต่างกันออกไปตามความแตกต่างของเด็ก เป็นรายบุคคล ครูต้องพัฒนาการทำงานเป็นทีม เพราะในโลกของเทคโนโลยีสมัยใหม่ต้องทำงาน เป็นทีม ครูต้องสอนเด็กให้อยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมอย่างมีความสุข โรงเรียนต้องปลูกฝังการรักการ เรียนรู้และการพัฒนาความสามารถทางภาษาให้เด็กเพื่อเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ตลอดชีวิต ดังนั้น โรงเรียนอนุบาลทุกวันนี้ ไม่ควรถือว่าการให้ความรู้เนื้อหาวิชาการเป็นเรื่องที่มีความสำคัญที่สุด แต่ ควรให้เครื่องมือแก่เด็กในการเรียนรู้เองตลอดไป การจะบรรลุความต้องการนั้น ต้องมีองค์ประกอบ การเรียนรู้ 3 ส่วน คือ

1. การจัดสภาพแวดล้อมในรูปแบบของการสอนภาษาธรรมชาติ
2. กระบวนการเรียนรู้แบบธรรมชาติตามวัยวุฒิของเด็ก
3. การจัดการเรียนการสอนของครู

องค์ประกอบที่ 1 การจัดสภาพแวดล้อมในรูปแบบของการสอนภาษาธรรมชาติ

การเปลี่ยนสภาพแวดล้อมให้สอดคล้องกับเนื้อหาสาระและกิจกรรมตามแนวการ สอนภาษาอย่างธรรมชาติแบบองค์รวม เริ่มต้นโดยการจัดพื้นที่ภายในห้องเรียนที่สามารถตอบสนอง ความต้องการในการเรียนรู้ของเด็กที่มีความแตกต่างหลากหลายได้ ในเรื่องของประสบการณ์และ ความพร้อมในการเรียนของแต่ละบุคคล หรือแต่ละกลุ่มความสนใจ ดังนั้น การจัดห้องเรียนจึงควร เป็นสถานที่ที่เด็กได้อยู่ในโลกของภาษา ตัวหนังสือ สัญลักษณ์ที่มีความหมายต่อเรื่องที่เรียน มุมที่ เด็กสนใจ โดยเด็กสามารถเข้าไปเรียนรู้ ซึมซับอย่างเฝออบไปด้วยภาษาได้ตลอดเวลา ตัวอย่างการ จัดสภาพแวดล้อมในมุมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการใช้ภาษาอย่างมีความหมายต่อเด็ก เช่น

มุมบ้าน เด็กจะเข้ามาในบ้าน พุดคุยเล่นกัน มีการสื่อสารระหว่างกันระหว่างทำกิจกรรมต่าง ๆ เช่น ริดเสื้อผ้า ล้างชามในครัว ทำครัว ช่วยให้เด็กพัฒนาตนเอง ได้เรียนรู้จากเพื่อน มีกระดาษ ดินสอไปบันทึกข้อความจากโทรศัพท์ถึงคุณแม่ คุณพ่อ มีการจดรายการไปจ่ายตลาดกับคุณแม่

มุมหมอ เด็กจะได้เล่นบทบาทสมมติเป็นหมอ เป็นคนไข้ เด็กจะได้ฝึกการใช้ภาษาของการป่วยไข้ ภาษาของคุณหมอ พยาบาล ต้องมีการนัดหมายกับหมอ โดยจดการนัดหมายลงในสมุดนัดคนไข้ คุณหมอมือมีการเขียนใบวินิจฉัยโรค และเขียนใบสั่งยาให้คนไข้ แม้เด็กจะยังไม่เขียนไม่เป็น แต่ก็ชอบขีดเขียน

ในมุมต่างๆ อาจมีนอกเหนือจากที่นำเสนอ แต่ให้เด็กสามารถเข้าไปเรียนรู้ได้เอง มุมที่ดีคือ มุมที่ครูจัดสภาพแวดล้อม จัดวางกระดาษ ดินสอ สื่ออุปกรณ์ หนังสือ ขั้นตอนการทำงานไว้ชัดเจนแล้ว เด็กจะเข้าไปเล่นเรียนรู้ได้เองทั้งที่ต้องการและไม่ต้องการความช่วยเหลือจากครู เด็กจะสนทนาหรือขีดเขียนในสิ่งที่ผู้ใหญ่อาจไม่เข้าใจได้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2543 : 18-19)

องค์ประกอบที่ 2 กระบวนการเรียนรู้แบบธรรมชาติตามวิถีชีวิตของเด็ก

ครูต้องมีความเชื่อมั่นและไว้วางใจในตัวเด็กว่าเขาสามารถทำงานต่าง ๆ ได้ ถ้ามีความสนใจ มีฉันทะเกิดขึ้นแล้ว พฤติกรรมการเรียนรู้ของเด็กจะเกิดขึ้นเอง ซึ่งครูทุกคนต้องสังเกตตลอดเวลาให้เกิดเป็นประสบการณ์ตรงของครู และเป็นองค์ความรู้ด้านพัฒนาการของเด็กที่เป็นความรู้ประจำช้อยู่ในงานของครูเอง ไม่ต้องไปแสวงหาความรู้ นวัตกรรมใด นี่ก็คุณสมบัติแท้จริงของครู ซึ่งพบว่าหาได้น้อยมากในเมืองไทยโดยครูต้องระลึกว่าธรรมชาติของเด็กจะเกิดมาพร้อมกับความสามารถในการเรียนรู้ มีสมองไวคิดและมีประสาทสัมผัสทั้ง 5 เพื่อการรับรู้ผ่านผัสสะ คือ ตา หู จมูก ลิ้น ผิว กาย ทำให้สามารถเรียนรู้ ซึมซับสิ่งต่างๆ โดยธรรมชาติ และโดยการดำเนินชีวิตจริงร่วมกับพ่อแม่พี่น้อง สิ่งแวดล้อมรอบตัวทุกขณะ ทุกเวลา ทุกสถานที่ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2543 : 19)

องค์ประกอบที่ 3 การจัดการเรียนการสอนของครู

บทบาทของครูอนุบาลที่ถูกต้อง กระตุ้นและส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็ก โดยการพัฒนาเด็กต้องเริ่มจากตัวครูก่อน ครูต้องเข้าใจพัฒนาการหรือวัยวุฒิ รวมถึงกระบวนการอบรมเลี้ยงดูให้ถูกต้อง มีความเชื่อมั่นและกล้าที่จะเปลี่ยนแปลงแนวคิดไปในทางที่ดีขึ้น เพราะครูมีบทบาทสำคัญ มีอิทธิพลต่อความรู้สึก ความคิด และการแสดงออกของเด็ก ครูสามารถทำให้เด็กเรียนรู้ภาษา เข้าใจความหมาย เห็นโครงสร้างของภาษาอย่างองค์รวมก่อน เช่น การเรียนรู้จากนิทานทั้งเรื่อง เด็กๆ จะเรียนรู้ว่าในหนึ่งเรื่องนี้มีหลายหน้าที่ครูเปิดอ่าน แต่ละหน้าจะประกอบด้วยกลุ่มคำ ย่อหน้า ประโยค คำ และอักษร

ซึ่งค่อยแยกย่อยลงไป เห็นวิธีการเรียงร้อยกันของประโยคในภาษาของเราที่ครูอ่านหรือพูดให้ฟัง ซึ่งจะช่วยให้เด็กสามารถเรียนรู้ภาษาได้อย่างราบรื่นการจัดการเรียนการสอนที่สร้างให้เข้าใจการเรียนโดยไม่เกิดอุปสรรค หรือความคับข้องใจ จะทำให้ครูและเด็กมีปฏิสัมพันธ์กันในเชิงสร้างสรรค์มากขึ้น ต่างเปิดประตูการสื่อสารที่ดีต่อกัน และช่วยให้เกิดความสุข ความสำเร็จในการเรียนภาษา ซึ่งในทางปฏิบัติแล้วครูจะจัดให้เกิดขึ้นในทางปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม เป็นแบบเป็นแผน ในรูปแบบของกิจกรรมทางภาษาในกิจวัตรประจำวัน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2543 : 16-17)

ความแตกต่างการเรียนรู้ภาษาแบบเดิมและภาษาตามธรรมชาติ

เมื่อมีการเปลี่ยนแปลง เกิดการเรียนรู้ภาษาธรรมชาติขึ้นในห้องเรียนใดแล้ว จะเห็นความแตกต่างในการจัดการเรียนการสอนภาษารูปแบบเดิมและแบบภาษาธรรมชาติตามตารางซึ่งได้นำเสนอเพื่อให้เห็นแนวคิด และแนวทางการเรียนรู้ที่แตกต่างกันดังนี้

ตารางที่ 2.2 รูปแบบการเรียนรู้ภาษาแบบเดิมและภาษาธรรมชาติ

รูปแบบเรียนรู้ ภาษาแบบเดิม	รูปแบบเรียนรู้ ภาษาตามธรรมชาติ
1. เน้นการสอนโดยตรงจากครู ซึ่งถูกควบคุมโดยหลักสูตร โปรแกรมการสอนที่กำ กับอยู่	1. เน้นการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งได้รับการแนะนำช่วยเหลือ โดยครู แต่ไม่ใช่ถูกควบคุม แต่ครูเป็นผู้เรียนรู้ร่วมกัน ไปพร้อมกับเด็ก
2. มีพฤติกรรมที่เป็นต้นแบบของการเรียนรู้ (สกินเนอร์)	2. การเรียนรู้ด้านสติปัญญาจะเป็นรูปแบบควบคุมไปกับด้านสังคม (ไวโกตสกีและ ซอลติเย)
3. การเรียนรู้เป็นแนวทางที่ต้องเริ่มต้นจากง่ายไปหายากและซับซ้อน จากทักษะย่อยไปสู่ทักษะใหญ่ขึ้น	3. ทุกสิ่งเล็ก ๆ น้อย ๆ มองว่าเป็นการเรียนรู้ ที่อยู่ภายใต้โครงร่างที่มีความหมายต่อเด็ก ทั้งหมดที่เด็กซึมซับประสบการณ์ไว้
4. การเรียนรู้พูด – เขียน ให้ถูกต้อง เป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องสร้างนิสัย ดังนั้น หากพูดหรือเขียนผิด ต้องแก้ไขให้ถูกต้อง ถือว่าคำ ผิดเป็นสิ่งร้ายแรง	4. การเรียนรู้ถูกมองว่าเป็นผลของกระบวนการทางสติปัญญาที่น่าจะได้รับการช่วยเหลือสนับสนุนจากครูและเพื่อน ๆ ร่วมกัน
5. เมื่อถือว่าความถูกต้องเป็นสิ่งสำคัญ ดังนั้น การปล่อยให้เด็กทดลอง กล้าทำ อะไรมากเกินไปจึงเป็นสิ่งไม่พึงประสงค์	5. การกล้าทดลอง กล้าเสี่ยง ซึ่งอาจทำ ให้เกิดข้อผิดพลาดขึ้นบ้าง ถือว่าเป็นสิ่งสำคัญสูงสุดต่อการเรียนรู้ของเด็ก เพื่อสร้างกำลังใจและความมั่นใจ

รูปแบบเรียนรู้ ภาษาแบบเดิม	รูปแบบเรียนรู้ ภาษาตามธรรมชาติ
6. ผู้เรียนทุกคนต้องเรียนและทำ สิ่งที่ครูสอนให้ได้เหตุนี้องเด็กจำนวนมากจึงต้องประสบกับความล้มเหลวอยู่เสมอ	6. ผู้เรียนแต่ละคนถูกมองว่ามีความแตกต่างกันในการเรียนรู้และมีระดับการพัฒนาได้ไม่เท่ากันแต่ละคนมีวิถีทางของตนเอง ดังนั้น จึงไม่มีคำว่า “ความล้มเหลว” เกิดขึ้น
7. ความสามารถในการทำงานให้ถูกต้อง ทั้งการพูดและการเขียนจะใช้เป็นหลักฐานเครื่องวัดผลคะแนนการเรียนรู้	7. ความสามารถที่จะเข้าใจและประยุกต์ นำความรู้ไปใช้ และสามารถคิดได้อย่างผู้รู้ จะใช้เป็นรากฐานการเรียนรู้ เช่นเดียวกับความสามารถในการใช้วิธีการต่าง ๆ ในการทำงานในสถานการณ์ต่าง ๆ

จากตารางเปรียบเทียบการเรียนรู้ภาษารูปแบบนี้ ทำให้เราเห็นภาพสัจของพฤติกรรม การสอนของครู และการเรียนรู้ของเด็กที่เกิดขึ้นในโรงเรียน ซึ่งมีความแตกต่างกันมาก (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2543 : 31)

กระบวนการเรียนรู้และพัฒนาทางภาษาแบบธรรมชาตินี้จึงเห็นภาพชัดว่า เด็กจะเรียนรู้ ภาษาจากชีวิตจริง จากสิ่งของจริงๆ รอบตัว จากหนังสือเรียนและภาษาที่เขาได้ยินได้ฟัง ได้พูดได้เห็น รับรู้และเข้าใจได้ทั้งในลักษณะที่เกิดจากการจัดสภาพแวดล้อมให้เป็นเงื่อนไขในการเรียนการสอน และในลักษณะที่เป็นธรรมชาติไม่มีการจัดสภาพการเรียนการสอนคือที่ได้สัมผัสอยู่ทุกวันจนกระทั่ง เด็กเกิดความมั่นใจ จึงเปล่งเสียงเพื่อสื่อสารให้ผู้อื่นรับรู้ เข้าใจความหมายที่ต้องการ เมื่อเขาได้รับการตอบสนองก็เกิดความมั่นใจ กระบวนการพัฒนาความคิดจึงเกิดขึ้นตามลำดับ ภาษาก็จะเข้ามา ช่วยความคิดและความคิดก็จะช่วยสร้างภาษาให้ก้าวหน้ามากขึ้น เจริญงอกงามควบคู่กันไปตามลำดับ จนกระทั่งพร้อมอยากที่จะเขียนแบบผู้ใหญ่บ้าง ในที่สุดการเขียนของเด็กก็จะปรากฏชัดขึ้นเองภายใน เป็นความต้องการที่เกิดจากภายใน ที่จะส่งสัญญาณความคิด ถ่ายทอดออกมาเป็นสัญลักษณ์ รูปวาด หรือตัวอักษรตามลำดับอายุ และความสามารถเป็นการผุดขึ้นของภาษา (Emergent Literacy) การรู้ ภาษานี้จึงเกิดจากการที่เด็กได้สัมผัสประสบการณ์ในทุกด้านจากการเห็น การฟัง การอ่านภาษาเขียน ในหนังสือ การแปลความหมายจากการเรียนรู้ และเข้าใจภาษาที่เกี่ยวข้องกับคำ พูดที่ได้เก็บข้อมูล ไว้ในสมองแล้วพัฒนาทางภาษาพร้อมไปกับการเรียนรู้โลกรอบตัว (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา แห่งชาติ, 2547 : 34-35)

ลักษณะห้องเรียนปฐมวัยที่ใช้แนวทางแบบธรรมชาติ

รุ่ง แก้วแดง (2543 : 25) ได้กล่าวว่าการจัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศในห้องเรียน ซึ่งในแต่ละห้องจัดมุมการเรียนรู้อุปกรณ์นั้นจะแยกเป็นประเภทๆ มุมหนังสือใหญ่-เล็กที่เด็กสามารถมองเห็นปกได้ชัดเจน นอกจากนั้นมีหนังสือภาพประเภทต่างๆ รวมถึงหนังสือ ความรู้ สารานุกรม ตามเรื่องราวที่เรียนรู้ขณะนั้นสภาพห้องเรียนเหมือนห้องเรียนห้องหนึ่งในบ้าน ข้างฝาจะมีผลงานของเด็กที่แสดงถึงความแตกต่างทางความคิดและความสามารถของเด็กแต่ละคน

เพสทาลอซซี และ โฟรเบล (อ้างถึงใน อนินทิตา โปษกฤษณะ. 2540 : 42) ระบุสภาพแวดล้อมในชีวิตจริงของเด็ก เป็นสิ่งที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ได้เองแบบธรรมชาติได้อย่างสมบูรณ์ที่สุด ครูจึงต้องมีการจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ให้ใกล้เคียงกับชีวิตมากที่สุดให้เด็กได้ลงมือหยิบจับจึงจะช่วยให้เกิดการเรียนรู้ทางภาษาได้ดี

มอนเตสเซอร์รี่ (อ้างใน อนินทิตา โปษกฤษณะ. 2540 : 42) ได้บรรยายถึงการจัดสภาพแวดล้อมให้ห้องเรียนอย่างมุ่งหวังให้เด็กแต่ละคนเรียนรู้ได้เองอย่างอิสระ และยังแนะนำให้เห็นว่าวัสดุอุปกรณ์ในสภาพแวดล้อมทุกชิ้นนั้นมีจุดประสงค์ และบทบาทเฉพาะตัว ซึ่งนิยามสภาวะการเรียนรู้แบบธรรมชาติมากกว่า โดยเด็กๆ จะได้สำรวจและทดลองวัสดุอุปกรณ์ที่มีอยู่รอบตัว

ดังนั้นการจัดสภาพห้องเรียนเพื่อสร้างสิ่งแวดล้อมที่อุดมไปด้วยภาษา รวมทั้งพัฒนาการด้านภาษาอย่างสูงสุด ต้องใช้วัสดุอุปกรณ์ที่เอื้อต่อการอ่าน การเขียน และการใช้ภาษาพูดของเด็กมากพอเพียงจัดไว้ในมุมภาษา ให้เด็กเกิดการเรียนรู้ภาษาอย่างมีความหมายประสบการณ์ของชีวิตจริงจนเด็กเห็นความจำเป็น และวัตถุประสงค์ของการใช้ทักษะทางด้านภาษา ตัวครูก็เป็นส่วนหนึ่งในสิ่งแวดล้อมของเด็กเช่นกัน และเป็นองค์ประกอบสำคัญที่สุดของบรรยากาศในห้องเรียนที่ประสบความสำเร็จ คือคุณครูผู้เชี่ยวชาญจะช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้และพัฒนาในสิ่งแวดล้อมที่จัดไว้

กิจกรรมและการเรียนตามแนวทางแบบธรรมชาติ

อารี ถัททหลวี (2544 : 40-41) ได้กล่าวว่าแนวการสอนภาษาแบบธรรมชาติ เป็นแนวการสอนภาษาในแนวใหม่ที่แตกต่างจากเดิม ที่มีแนวทางและหลักการ ดังนี้

1. เด็กปฐมวัยที่อยู่ในศูนย์เด็กและโรงเรียนอนุบาล สามารถที่จะเรียนภาษาการเขียนและการอ่าน โดยวิธีธรรมชาติ กล่าวคือ เด็กคุ้นเคยกับหนังสือและตัวหนังสือจากประสบการณ์ และเขียนเพื่อการสื่อสารจากการวาดหรือสะกดเอง (Invented Spelling) ทั้งนี้ ต้องเข้าใจว่าการสอนอ่านนี้มีไข่มุกในวิชาในหลักสูตรชั้นประถมศึกษาปีที่หนึ่งมาสอนในระดับปฐมวัยนี้

การสอนภาษาในศูนย์ปฐมวัยจะเป็นการสร้างสิ่งแวดล้อมให้เด็กคุ้นกับหนังสือสัมผัสเรื่องราวในหนังสือ โดยครูอ่านหนังสือจากการพูดและการเขียนหรือการวาด การแสดง

2. การสอนภาษาจะต้องยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง ครูจะต้องศึกษาเด็กเป็นรายบุคคล ศึกษาความสนใจ ความสามารถ และสอนเด็กตามระดับความสามารถที่แตกต่างกัน อาจจะกล่าวได้ว่าเด็กเป็นผู้ให้ข้อมูล (Informant) แก่ครูในการเตรียมและวางแผนการสอน

3. ส่งเสริมให้เด็กสนใจและรักที่จะเรียนรู้ภาษาคด้วยตนเอง การที่จะทำให้เด็กเกิดแรงจูงใจภายใน (Intrinsic Motivation) จะต้องให้เด็กมีโอกาสเลือกเรื่องหรือหนังสือที่สนใจเพราะฉะนั้นจึงควรมีหนังสือวรรณกรรมเด็กเป็นจำนวนมากเพียงพอ

การให้เด็กมีประสบการณ์เป็นนักเรียน หรือเป็นนักอ่านเรื่องที่เพื่อนเขียนก็จะเป็นแรงจูงใจที่ทำให้เด็กสนใจเรียนภาษา

4. การสอนภาษาควรมีพื้นฐานจากประสบการณ์จริงที่มีความหมายต่อเด็ก เช่น การศึกษา นอกสถานที่ การทดลองวิทยาศาสตร์ การประกอบอาหาร การทำสวน การเลี้ยงสัตว์

5. การสอนภาษาจะต้องให้เด็กเห็นประโยชน์ของการใช้ภาษาในลักษณะต่าง ๆ เช่น จดหมาย หนังสือพิมพ์ ป้ายประกาศ ผลักยา

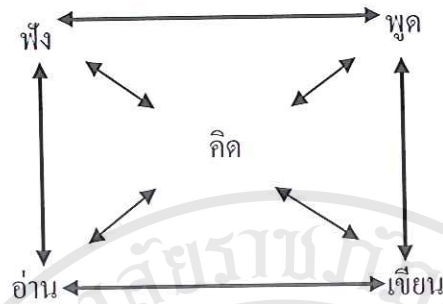
6. การสอนภาษาควรจะเป็นประสบการณ์ที่ทำให้เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนและครู และปฏิสัมพันธ์นี้จะนำไปในทางสนับสนุนให้กำลังใจ และช่วยเหลือส่งเสริมซึ่งกันและกัน

7. การสอนภาษาควรจะทำให้เด็กมีความมั่นใจ กล้าเสี่ยงที่จะพูด เขียน โดยไม่กลัวผิด

8. การสอนภาษาควรจะสัมพันธ์กับวิชาต่าง ๆ ให้มีความต่อเนื่องเป็นหน่วยเดียว และสัมพันธ์กับชีวิตและประสบการณ์ของผู้เรียน การสอนจะมีลักษณะเป็นหน่วยบูรณาการ

9. ในการสอนภาษา ครูจะต้องเป็นนักวิจัย เป็นผู้ใฝ่เรียน ใฝ่ศึกษา โดยเฉพาะในการสังเกตเด็ก ครูจะเรียนรู้จากเด็กแต่ละคน และสร้างหลักสูตรหรือเนื้อเรื่องที่สอนจากสิ่งที่สังเกตจากเด็ก

การจัดรูปแบบการจัดการเรียนการสอนของ รุ่ง แก้วแดง (2543 : 25) ที่กล่าวว่า กระบวนการเรียนรู้แบบธรรมชาติตามวัยวุฒิของเด็ก เด็กจะวางแผนทำกิจกรรมร่วมกันในห้องโดยผ่านกระบวนการทางภาษาโดยการฟังเพื่อนพูดและอ่านจากสิ่งที่ครูเขียน เด็กกล้าตอบคำถามและเสนอความคิดของตนได้อย่างกล้าหาญ ครูจะเป็นเหมือนเพื่อนร่วมเรียนและร่วมเล่นกับเด็กเช่นกัน ดังแผนภาพที่ 1 การเรียนรู้ภาษาแบบธรรมชาติ

แผนภาพที่ 2.1 แสดงการเชื่อมโยงการเรียนรู้ตามแนวทางการสอนภาษาแบบธรรมชาติ
ที่มา: (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2552 : 48:49)

บทบาทครูตามแนวภาษาแบบธรรมชาติ

บุษบง ดันตวิงค์ (2536 : 44) ได้กล่าวถึงบทบาทครูว่าครูจะคำนึงถึงการสร้างทัศนคติที่ดีต่อการเรียนภาษาให้กับเด็ก ครูจะแนะนำให้เด็กเข้าใจการใช้ภาษาในสถานการณ์ต่างๆ ที่เด็กประสบในชีวิตประจำวัน และจะเปิดโอกาสให้เด็กได้ตัดสินใจ โดยเสี่ยงกับความล้มเหลวน้อยที่สุดเพราะเด็กสามารถแก้ไขข้อบกพร่องของตนเองได้เสมอ เด็กจะได้รับประสบการณ์และทัศนคติที่ดีต่อภาษาไทยไปพร้อมๆ กัน ครูจะถือว่าการตัดสินใจเป็นส่วนสำคัญของกระบวนการทางภาษาเมื่อเด็กได้เริ่มงานแล้วเด็กจะต้องเป็นผู้ตัดสินใจในการนำเสนอผลงานของตน ครูจะจัดสภาพแวดล้อมที่สร้างประสบการณ์ทางภาษาให้แก่เด็ก เชิญชวนให้เด็กเรียนรู้จากประสบการณ์นั้นและสนับสนุนให้เด็กแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับผู้อื่น

จันทนา ภาคบงกช (2538 : 35) ได้กล่าวถึงบทบาทครูตามแนวสอนภาษาแบบธรรมชาติว่า

1. รักเด็กและมีความเข้าใจพัฒนาการเด็ก
2. รู้หลักการจัดประสบการณ์และกิจกรรม สามารถจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการพัฒนาเด็ก
3. ให้โอกาสเด็กฝึกการปฏิบัติการใช้ภาษาแบบธรรมชาติ เพื่อให้เด็กแต่ละคนพัฒนาไปตามศักยภาพ

การประเมินผลตามแนวภาษาแบบธรรมชาติ

พอลสัน (Paulson อ้างถึงในรัฐจวน ปราโมจน์ย์, 2544 : 56) กล่าวถึงวิธีการประเมินการสอนตามแนวภาษาแบบธรรมชาติ สรุปได้ดังนี้

1. ยึดผู้เรียนมากกว่ายึดเกณฑ์ปกติหรือยึดเกณฑ์มาตรฐาน
2. ประเมินจากสิ่งที่เด็กรู้ไม่ใช่การประเมินที่เริ่มต้นที่สิ่งที่เด็กไม่รู้

3. เริ่มต้นจากการประเมินตัวเองและประเมินโดยเพื่อน ครูและผู้ปกครอง
4. สอดคล้องกับกระบวนการไม่ใช่พิจารณาผลงานอย่างเดียว
5. การประเมินที่ต่อเนื่องทั้งหลักสูตรและการสอนไม่ขัดแย้งกับหลักสูตร
6. ไม่มีการกำหนดล่วงหน้า สามารถจัดระบบและแก้ไขได้เมื่อต้องการ
7. ไม่แยกเฉพาะทักษะย่อยของภาษา
8. ประกอบด้วยการประเมินเนื้อหา ภาษา ความคิดและการสนทนา
9. เทคนิคการประเมินทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ
10. การประเมินอยู่บนพื้นฐานความเชื่อเกี่ยวกับแนวการสอนภาษาแบบธรรมชาติ

การประเมินตามแนวภาษาแบบธรรมชาติ อารี สัณห์วิ ได้กล่าวถึงแนวโน้มรวบรวมหลักฐานเกี่ยวกับพฤติกรรมจากแหล่งข้อมูลต่างๆ เพื่อรวบรวมหลักฐานเกี่ยวกับพฤติกรรม (Portfolio) ว่า หมายถึงการรวบรวมทั้งผลงานและหลักฐานแสดงกระบวนการทำงานของเด็กที่แสดงความพยายาม ความก้าวหน้าและความสำเร็จมากกว่าหนึ่งจุดมุ่งหมาย การเก็บรวบรวมให้เด็กมีส่วนร่วมในการเลือกผลงานของตน เป็นวิธีที่รวบรวมข้อมูลด้วยวิธีต่างๆ เป็นการจัดเก็บที่มีระบบ มีจุดมุ่งหมาย การรวบรวมเอกสารทุกชิ้นที่เกี่ยวกับการพัฒนาและการเรียนรู้ แนวคิดในการใช้เพื่อรวบรวมหลักฐานเกี่ยวกับพฤติกรรม (อารี สัณห์วิ, 2535 : 30 – 38) ดังนี้

1. ยืดหยุ่นปรับเปลี่ยนได้
2. เป้าหมายคือสิ่งที่เด็กสามารถทำได้
3. เชื่อมโยงการประเมินได้หลายวิธี
4. มีความต่อเนื่องในการประเมินมากกว่าเป็นคะแนน เกรด
5. ให้ข้อมูลที่เป็นรายละเอียดของพฤติกรรมเด็กมากกว่าการทดสอบ

แนวการประเมินภาษาแบบธรรมชาติมีจุดมุ่งหมายที่คำนึงถึงความต้องการของเด็กแต่ละคน การสังเกตที่ต่อเนื่องจะช่วยให้ครูสามารถวางแผนในการสอนที่ยึดเด็กเป็นศูนย์กลางและตรงกับพัฒนาการของเด็กการประเมินไม่ควรสร้างขึ้นเพื่อให้แยกหรือเปรียบเทียบเด็กแต่ละคนแต่การประเมินควรเป็นเครื่องมือในการเป็นโครงสร้างการวิเคราะห์ และการแก้ไขหลักสูตรและสภาพแวดล้อมของแนวการสอนภาษาแบบธรรมชาติ

จะเห็นว่าการสอนภาษาแบบธรรมชาติ มีส่วนที่เด็กเรียนรู้โดยอิสระตามความสนใจของตนเอง และมีทั้งส่วนที่ครูเสนอแนะการใช้ภาษาที่บูรณาการกับเรื่องที่เด็กสนใจหน่วยการเรียนรู้ ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้การการสอนภาษาแบบธรรมชาติในส่วนของการบูรณาการกับกิจกรรมเสริมประสบการณ์ที่เกี่ยวกับเรื่องที่เด็กสนใจอยากเรียน

หนังสือนิทานเล่มใหญ่

ความหมายของหนังสือนิทานเล่มใหญ่

นักการศึกษาได้ให้ความหมายของหนังสือนิทานเล่มใหญ่ไว้ดังนี้

กุลยา ตันติผลาชีวะ (2541 : 10-19) กล่าวถึง หนังสือเล่มใหญ่ไว้ว่า เป็นหนังสืออ่านให้ฟังพร้อมรูปภาพ ระหว่างอ่านครูจะหยุดเป็นระยะเพื่อให้เด็กติดตามหรือเพิ่มเรื่องราวที่เกี่ยวข้องเพื่อเพิ่มความตื่นตัวและเข้าใจภาษา ครูอาจชักชวนให้เด็กทำหนังสือนิทานเล่มใหญ่ จากหนังสือเล่มเล็ก แล้วนำมาใช้สอนอ่านทั้งชั้น จะช่วยให้การอ่านการเห็นภาพในหนังสือเป็นไปอย่างทั่วถึง

วัชร เจริญสุข (2545 : 22) ได้กล่าวว่า หนังสือนิทานเล่มใหญ่เป็นสื่อการเรียนรู้ประเภทหนึ่ง สำหรับให้เด็กระดับปฐมวัยได้ฝึกทักษะของภาษาทุกด้าน ได้แก่ ทักษะการฟัง พูด อ่าน เขียนและเกิดกระบวนการเรียนรู้ทางภาษา หนังสือเล่มใหญ่เป็นหนังสือสำหรับเด็กมีขนาดประมาณ 14 x 19 มีตัวหนังสือใหญ่พอที่จะมองเห็นทั้งกลุ่มเล็กและกลุ่มใหญ่ ใช้ในการอ่าน ฟัง ร่วมกัน

บุษบา สงวนชาติ (2547 : 31) กล่าวว่าหนังสือเล่มใหญ่จะมีขนาดและรูปร่างซึ่งเด็กสามารถมองเห็นรูปภาพ สัญลักษณ์ ตัวหนังสืออย่างชัดเจน และสามารถอ่านพร้อม ๆ กัน ได้ทั้งกลุ่มใหญ่ และรายบุคคล

จากที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า หนังสือนิทานเล่มใหญ่ คือ หนังสือภาพที่มีขนาดและรูปภาพขนาดใหญ่ สีสันสะดุดตา สวยงาม เหมาะสำหรับเด็กปฐมวัยเพื่อฝึกพัฒนาการทางด้านภาษา

ความสำคัญของหนังสือนิทานเล่มใหญ่

การสร้างหนังสือนิทานเล่มใหญ่ทำให้เด็กได้รับประสบการณ์ในการพัฒนาความคิดรวบยอดเกี่ยวกับหนังสือ ตัวหนังสือ ภาพสามารถดึงดูดความสนใจของเด็กในการมองจากซ้ายไปขวาและบนลงล่างของภาพ Rudd Ell and Hold Away (อ้างในบุษบา สงวนชาติ, 2547 : 32) เน้นความสำคัญของการใช้หนังสือเล่มใหญ่ในการจัดประสบการณ์ทางภาษาให้แก่เด็ก ซึ่งเป็นวิธีที่เด็กได้ฝึกการมองจากซ้ายไปขวา การลากตัวอักษรจากบนลงล่างและการจำเครื่องหมายต่าง ๆ รวมทั้ง บุษบา สงวนชาติ (2547: 32) ได้กล่าวว่า หนังสือนิทานเล่มใหญ่เป็นสิ่งที่ช่วยให้เด็กได้รับประสบการณ์ทางภาษาและมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน

ลักษณะของหนังสือนิทานเล่มใหญ่

หนังสือเล่มใหญ่ที่ใช้ในการสอนอ่านสำหรับเด็กปฐมวัย มีดังนี้

1. ขนาดรูปเล่ม ของหนังสือเล่มใหญ่ คือกว้าง 15 นิ้ว สูง 21 นิ้ว (โดยประมาณ)
2. เนื้อเรื่อง เป็นเรื่องที่เด็กชอบ สนใจ สนุกสนาน มีการผูกเรื่องให้เด็กติดตามต่อเนื่อง ตายเหตุการณ์ และสอดแทรกการเรียนรู้ที่ไม่ใช้วิธีสั่งสอนโดยตรง แต่เน้นความสนุก ตื่นเต้น และให้เด็กคิดได้ด้วยตนเอง

3. ภาษาที่ใช้ ให้ภาษาที่ง่าย คำซ้ำ คำคุ้นเคย ประโยคสั้น ข้อความง่าย ๆ ตัวหนังสือพิมพ์ด้วยตัวอักษรที่มีมาตรฐาน เว้นช่องไฟถูกต้อง และพิมพ์แยกจากภาพประกอบ

4. ระยะเวลาการใช้หนังสือเล่มใหญ่ หนังสือเล่มใหญ่ 1 เล่ม ครูใช้เทคนิคการสอนสำคัญจนถึงขั้น อ่านทบทวน เป็นเวลา 6 วัน เมื่อเด็กอ่านได้แล้วในวันที่ 7 จึงแจกหนังสือ เล่มเล็กให้เด็กกลับไปอ่านกับผู้ปกครองหรือพี่ที่บ้าน

ลักษณะการสอนโดยใช้หนังสือเล่มใหญ่จึงเป็นการประสมประสาน กิจกรรมการอ่านหลายลักษณะ เช่น อ่านร่วมกัน อ่านให้ฟัง อ่านแบบชี้แนะ อ่านกับเพื่อน อ่านอิสระ พร้อมทั้ง บูรณาการทักษะภาษา คือ การอ่าน การเขียน และการพูด-การฟังพร้อมกัน โดยครูใช้หนังสือเล่มใหญ่เป็นแกนจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ตามหน่วยการเรียนรู้ สัปดาห์ละ 1 หน่วย

จุไร พรหมวาทย์ (2547: 25-26) ได้กล่าวถึงลักษณะของหนังสือภาพที่เด็กชอบดูและชอบที่จะหยิบมาอ่าน ไว้ดังนี้

1. ลักษณะของภาพที่เด็กชอบ เด็กชอบภาพที่มีลักษณะง่ายๆ ไม่ซับซ้อน เป็นภาพที่แสดงการกระทำและการผจญภัย ชอบสีมากกว่าภาพขาวดำ ชอบภาพประกอบมาก มากกว่าภาพประกอบน้อย เด็กจะชอบภาพใหญ่มากกว่าภาพเล็ก ชอบภาพตรงกับข้อความมากกว่าภาพที่ไม่ตรงข้อความ

2. แบบภาพ แบบภาพในที่นี้หมายถึงภาพที่สร้างขึ้นในรูปใด เช่น ภาพถ่าย ภาพวาด แรเงาภาพลายเส้น ภาพการ์ตูน ในเรื่องแบบการ์ตูนจะเป็นภาพที่ได้รับความนิยมจากเด็กมากที่สุดระหว่างภาพถ่าย ภาพวาดเหมือน และภาพลายเส้น ผู้วิจัยหลายท่านพบว่าเด็กจะชอบภาพถ่ายเป็นอันดับแรก ต่อมาเป็นภาพวาดเหมือนและภาพลายเส้นตามลำดับ

3. สีของภาพ ผลการวิจัยส่วนมากทั้งในและต่างประเทศยอมรับความสำคัญของภาพสีว่ามีอิทธิพลต่อความชอบและความสนใจของเด็ก หนังสือสำหรับเด็กที่ไม่ออกแบบภาพให้มีสีสันสวยงาม มักไม่ได้รับความนิยมอ่านจากเด็กมากนัก

4. ขนาดของภาพ ภาพในหนังสือสำหรับเด็ก ผู้ออกแบบมักเป็นห่วงเรื่องขนาดภาพว่าขนาดใดที่เด็กจะชอบ ขนาดมีอิทธิพลต่อความชอบของเด็กเพียงใด จากการวิจัยพบว่า ภาพขนาดใหญ่จะได้รับความสนใจจากเด็กมากกว่าภาพขนาดเล็ก ภาพเต็มหน้ากับภาพครึ่งหน้าเด็กจะชอบ พอ ๆ กัน เด็กจะชอบภาพถ่ายใหญ่ ภาพถ่ายขนาดกลาง และขนาดเล็กตามลำดับ ส่วนภาพลายเส้นใหญ่และเล็ก ภาพแรเงาชอบเป็นอันดับสุดท้าย

5. ภาษาและตัวอักษร เด็กชอบหนังสือที่ใช้ภาพง่าย ๆ ชอบคำซ้ำบ่อย ๆ มีคำคล้องจองมีจังหวะในการเล่นคำ ชอบเรื่องที่มีตัวหนังสือไม่มาก ชอบเรื่องที่ใช้ตัวอักษรแบบธรรมดาภาษาดังกล่าวจะทำให้เด็กเกิดความเพลิดเพลิน และอ่านเรื่องได้อย่างสนุกสนาน ขนาดของตัวอักษร โดยหลักการทางจิตวิทยาพัฒนาการของเด็ก การรับรู้ทางสายตาของเด็กจะรับรู้สิ่งต่างๆ ในรูปแบบอย่างหยาบๆ

หรือในรูปแบบรวมๆ ไม่สนใจรายละเอียด ลักษณะอย่างนี้สะท้อนให้เห็นถึงเรื่องของตัวหนังสือว่า จะต้องใช้ขนาดโต

6. เนื้อเรื่อง เด็กจะชอบเรื่องสนุก ขบขัน น่าหัวเราะ แต่ไม่ใช่เรื่องตลกหยาบคายชอบนิทานเรื่องที่มีเจ้าหญิง เจ้าชาย พ่อมด แม่มด เทวดา นางฟ้า เรื่องต้องไม่ยาวเกินไปเด็กชอบเรื่องที่มีตัวเอกเป็นสิ่งมีชีวิต เดินได้ วิ่งได้ เช่น สัตว์ มากกว่าเรื่องที่มีตัวเอกเป็นสิ่งมีชีวิตเหมือนกันแต่เดินวิ่งไม่ได้ เช่น ต้นไม้

การสร้างหนังสือนิทานเล่มใหญ่

สุกิต มุลเมือง (2550 : 22-23) กล่าวว่า การสร้างหนังสือเล่มใหญ่สำหรับเด็กการเขียนเรื่องผู้เขียนต้องตระหนักว่าจะเขียนตามอารมณ์ไม่ได้เพราะผู้อ่านจะจดจำเป็นแบบอย่างหนังสือสำหรับเด็กที่ดีไม่เพียงแต่ให้แรงบันดาลใจหรือทำเรื่องยากให้ง่าย สนุกสนาน มีชีวิตชีวาเท่านั้นจะต้องมีความตื่นตาตื่นใจลงไปอีกด้วย ซึ่งแบ่งตาม 2 ประเภทของเรื่องดังต่อไปนี้

1. สารคดี (Non Fiction) มุ่งให้ความรู้และข้อเท็จจริง หนังสือสารคดีเหมาะกับเด็กทุกวัย การเขียนสารคดียากกว่าการเขียนนวนิยายเพราะต้องมีเนื้อหาสาระที่ถูกต้อง
2. ร้อยกรอง (Verse) เป็นการนำเสนอเรื่องราวไม่ว่าจะเป็นรูปแบบของนวนิยายหรือสารคดีให้เป็นคำคล้องจองตามประเภทสัมผัสต่างๆ บทร้อยกรองมี 2 ประเภทคือ บทร้อยกรองสำหรับเด็ก (Nursery Rhymes) และบทร้อยกรองสำหรับเด็กวัยรุ่น (Poetry for Young Reader)

การสร้างหนังสือนิทานเล่มใหญ่เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กได้ฝึกทักษะ และลงมือจัดกระทำกับสื่อวัสดุตามความสามารถของแต่ละคน ได้เรียนรู้ซึ่งกันและกันเกิดการค้นพบทดลองจนช่วยดึงดูดความสนใจของเด็กขณะทำกิจกรรม

บุษบา สงวนชาติ (2547: 33) ได้กล่าวถึงการสร้างหนังสือนิทานเล่มใหญ่ไว้ ดังนี้

1. เนื้อเรื่องหรือข้อความของหนังสือนิทานเล่มใหญ่ได้จากประสบการณ์ของเด็ก เด็กเห็นอะไร มีความรู้ หรือประสบการณ์เรื่องใดก็นำมาเขียนลงหนังสือนิทานเล่มใหญ่
2. ตัวหนังสือ คำพูด คำถามเกิดจากเด็ก ครูจะช่วยเขียนได้
3. เรื่องที่เขียนไม่จำเป็นต้องเป็นเรื่องเดียวกัน
4. เด็กได้เรียนรู้การเขียนจากครู และบางช่วงบางตอนเด็กอาจเขียนเองได้
5. ฝึกการจำ เด็กสามารถจำเรื่องราว จดจำคำ หรือสัญลักษณ์ เครื่องหมายได้
6. เด็กสามารถร่วมกันเป็นกลุ่มหรือรายบุคคล
7. การสร้างหนังสือนิทานเล่มใหญ่บางวันอาจทำหน้าเดียวหรือหลายหน้าได้ การทำหนังสือนิทานเล่มใหญ่ ประกอบด้วยอุปกรณ์ดังนี้

7.1 กระดาษรียอปอนด์เนื้อละเอียด

7.2 กระดาษสี่สองด้านแบบบาง

7.3 ดินสอดำ

7.4 ยางลบ

7.5 สีหรือดินสอสีชนิดต่าง ๆ

7.6 คัตเตอร์ตัดกระดาษ

7.7 กาว

7.8 กรรไกร

วิธีทำ

1. ตัดกระดาษ ขนาดตามที่กำหนดไว้
2. อ่านเนื้อเรื่องและวางโครงเรื่องคร่าวๆจากรูปที่อ่าน โดยแบ่งฉากให้ได้

ประมาณ 5-7 หน้า

3. วาดภาพประกอบเรื่องและลงสีให้สวยงาม
4. ตกแต่งด้วยกระดาษสี
5. พิมพ์เนื้อเรื่องแล้วนำมาติดด้านหลังภาพ
6. นำกระดาษแข็งมารองคติดให้กระดาษร้อยปอนด์มีความแข็งแรง
7. ติดกระดาษแข็งด้วยหุ้มขอบให้เรียบร้อย
8. เรียบเรียงหน้างานให้ถูกต้องตามเนื้อเรื่อง
9. ทำปกนิทาน อาจนำบางส่วนในหน้างานมาทำเป็นปกได้ พร้อมใส่ชื่อเรื่อง
10. เย็บปกเข้าเล่ม พับให้เป็นรอยเปิดอ่านได้ เพื่อสะดวกในการเปิด

หลักการจัดกิจกรรมการทำหนังสือเล่มใหญ่

1. เรียนอ่านและเขียนด้วยกันอย่างมีวัตถุประสงค์ การอ่านและการเขียนควรจะเรียนพร้อมกันเพราะเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องซึ่ง เด็กจะนำสิ่งที่ได้ในการอ่านมาใช้ในการเขียน
2. ฟังและทำความเข้าใจเนื้อเรื่องทั้งหมดก่อนและจึงมาทำความเข้าใจส่วนย่อยๆ เช่น ตัวอักษร หรือสัญลักษณ์
3. เลือกเนื้อเรื่องที่เร้าความสนใจของเด็ก หรือให้เด็กสร้างเนื้อเรื่องขึ้นใหม่ตามความสนใจ พยายามให้เด็กเรียนรู้จากแรงจูงใจภายใน (เรียนรู้ด้วยตนเอง) ในห้องเรียนควรมี หนังสือวรรณกรรมเด็กเป็นจำนวนมากเพียงพอ
4. เด็กได้เรียนรู้ภาษาอย่างอิสระซึ่งจะทำให้เด็กเรียนรู้ได้เร็วและสามารถประเมินการเรียนรู้ของตนเองได้

5. เปิดโอกาสให้เด็กมีประสบการณ์ทางภาษาหลากหลายโดยมีครูควรให้คำแนะนำช่วยเหลือ ให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนและครู
 6. ให้เรียนอ่านและเขียนไปพร้อมๆกันจะทำให้เกิดความแม่นยำในเนื้อหา
 7. สร้างบรรยากาศให้เด็กคุ้นกับหนังสือเพื่อซึมซับเรื่องราวในหนังสือ ให้เด็กพูด อ่าน เขียนและวาดภาพ เล่นบทบาทสมมุติ จัดพื้นที่ อุปกรณ์เพื่อสนับสนุนให้เด็กทำกิจกรรมสื่อสารภาษา ในลักษณะเป็นองค์รวมโดยใช้ การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียนร่วมกัน
 8. จัดการเรียนรู้แบบยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง ครูศึกษาความสนใจความสามารถ และสอนเด็กตามระดับความสามารถที่แตกต่างกัน ครูเตรียมและวางแผนการสร้างหนังสือตามความสนใจของเด็ก เด็กมีโอกาสใช้ภาษาอย่างเป็นธรรมชาติและอย่างมีความสุข
 9. ส่งเสริมให้เด็กมีความมั่นใจ กล้าเสี่ยงที่จะพูด เขียน โดยไม่กลัวผิด
 10. ครูเป็นแบบอย่างที่ดีในการพูด ฟัง อ่านและเขียน (อัญชลี ไสยวรรณ, 2553 : 1-2)
- การจัดกิจกรรมการอ่านหนังสือเล่มใหญ่ร่วมกัน
- การจัดกิจกรรมการอ่านหนังสือเล่มใหญ่ที่สร้างเสร็จแล้วหรือหนังสือเล่มใหญ่ที่ซื้อจากสำนักพิมพ์ต่างๆร่วมกัน มีลำดับขั้นตอนและเหตุผลและแนวคิดในการทำกิจกรรมดังนี้ (อัญชลี ไสยวรรณ, 2553 : 4-6)

ตารางที่ 2.3 การจัดกิจกรรมการอ่านหนังสือเล่มใหญ่

ที่	กิจกรรม	เหตุผล/แนวคิดในการทำกิจกรรม
1	การแนะนำหนังสือก่อนที่ครูจะเริ่มอ่าน ให้เด็กฟัง เช่น ดูปกหนังสือ ชื่อผู้แต่ง ผู้วาดภาพประกอบ และการให้เด็กคาดเดาว่าเรื่องเด็กเห็นจากภาพปกน่าจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับอะไร	กระตุ้นความรู้เบื้องต้นของเด็ก การสังเกต ความ ตื่นเต้น สนุกสนาน สร้างนิสัยของการคาดคะเน
2	การอ่านออกเสียงรวบเดียวให้จบเรื่องไม่มี การถามสอดแทรกระหว่างการอ่านให้ฟัง	ฝึกให้เด็กรับรู้โครงเรื่อง มีสมาธิในการคาดเดาเรื่อง
3	การอ่านซ้ำ โดยให้เด็กคิดตั้งคำถามและคิด วิเคราะห์ ขณะที่อ่านครูจะหยุดฟังความคิดเห็น และฟังคำถามของเด็กไปที่ละหน้าเปิด โอกาสให้เด็กมีเวลาดูภาพประกอบมากขึ้น	ภาษาเป็นเรื่องของสังคม สื่อสาร ต้องมีการตั้งคำถาม อธิบาย แสดงความคิดเห็นรับฟังและสื่อความเข้าใจใน การกระทำและการพูดของผู้อื่นเป็นการสร้างกลุ่มการเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมใจ

ที่	กิจกรรม	เหตุผล/แนวคิดในการทำกิจกรรม
4	การอ่านร่วมกัน (Shared Reading)	ส่งเสริมความรู้สึกสนุกสนานในการอ่าน และเสริมสร้างประสบการณ์ในการอ่านที่ดี เด็กแต่ละคนจะมีบทบาทเป็นผู้สนับสนุน เพื่อนและครูเป็นผู้สนับสนุนเด็กทุกคนให้ เกิดความรู้สึกประสบความสำเร็จในการอ่าน
5	การชี้ตัวหนังสือ (Track Print)	กระตุ้นให้เด็กมีส่วนร่วมในการมองและได้ ยินเสียงครูอ่านตัวหนังสือ ช่วยให้เด็กมีความเข้าใจในทิศทางของการอ่าน
6	การเติมคำศัพท์ลงในช่องว่าง (Cloze Activity) ฝึกการเติมคำด้วยปากเปล่า (Oral Cloze) เมื่อครูอ่านถึงตอนใดที่คิดว่าเด็กส่วนมากจำได้ควรจะหยุดอ่าน และปล่อยให้เด็กเติมคำในช่องว่างด้วยปากเปล่า	ส่งเสริมให้เด็กคุ้นเคยกับประโยคที่ถูกต้อง ฝึกให้เด็กสังเกต และคาดคะเนคำที่อ่าน โดยอาศัยสิ่งชี้แนะต่าง ๆ
7	การเติมคำที่ขาดหายไปโดยการใช้ภาษาเขียน (Written Cloze) ครูใช้กระดาษ post-it ปิดคำที่ต้องการเว้นไว้ 1 คำหรือเขียน ประโยคลงบนกระดานดำ และลบออกหนึ่งคำให้เด็กรับัตรคำมาเติม ประโยคให้สมบูรณ์	สร้างนิสัยฝึกการอ่าน กล้าทดลองอ่านจนจบประโยค พยายามหาข้อมูล คาดเดาคำที่เห็น และทำความเข้าใจรูปแบบของประโยค
8	การพิจารณาลักษณะของตัวหนังสือในข้อความ ดูข้อความ คำเริ่มต้น คำซ้ำ ๆ ตัวหนังสือ ฝึกหาตัวอักษรที่เหมือนกัน ในหน้านั้น ใช้นิ้วลากตามรอย ตัวหนังสืออ่านคำที่ขึ้นต้นด้วยตัวอักษรที่เหมือนกัน	ทำให้เด็กรับรู้ความสัมพันธ์ทางภาษาของสิ่งชี้แนะต่าง ๆ เด็กมีโอกาสเรียนรู้ตัวอักษรรูปร่าง และชื่อของตัวอักษร รู้จักสังเกตเชื่อมโยงชื่อตัวอักษรกับรูปร่าง ลักษณะของตัวอักษร เชื่อมโยงเสียงอ่านของคำในเนื้อเรื่องกับรูปคำที่เด็กเห็น ตีพิมพ์อยู่ในเนื้อเรื่อง

ที่	กิจกรรม	เหตุผล/แนวคิดในการทำกิจกรรม
9	การอ่านซ้ำกับเพื่อนในกลุ่มย่อย	สร้างความคุ้นเคย ฝึกออกเสียง ฝึกพูด โดยใช้ภาษาในเรื่อง เข้าใจความหมายของสิ่งที่อ่านมากขึ้น
10	การอ่านอิสระ (Independent Reading)	เปิดโอกาสให้เด็กได้อ่านได้โดยลำพัง นำประสบการณ์เดิมในการอ่านหนังสือกับผู้ใหญ่หรือเพื่อนกลุ่มย่อยมาใช้ สร้างความรู้สึกระบายความลำเอียงและมั่นใจในความสามารถของตนเอง

ประโยชน์ของการจัดกิจกรรมการทำหนังสือเล่มใหญ่

การจัดกิจกรรมการทำหนังสือเล่มใหญ่ส่งเสริมให้เด็กพัฒนาทักษะการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารด้านการฟัง พูด อ่านและเขียน มีความเชื่อมั่นในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร เรียนรู้การใช้ภาษาอย่างมีความหมาย ทำให้เด็กคุ้นเคยกับตัวหนังสือ สามารถแก้ปัญหาระหว่างทำกิจกรรม ส่งเสริมการคิดจินตนาการและทบทวนความจำ พัฒนาการประสานสัมพันธ์ของกล้ามเนื้อมือและสายตาเด็กมีส่วนร่วมในการทำงานเป็นกลุ่ม ส่งเสริมความสามารถทางพหุปัญญา เรียนรู้ด้วยความสนใจ สนุกและมีความสุข ประโยชน์ของการจัดกิจกรรมการทำหนังสือเล่มใหญ่ (อัญชลี ไสยวรรณ, 2553 : 6) มีดังนี้

1. พัฒนาทักษะการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารด้านการฟัง พูด อ่านและเขียน
2. มีความเชื่อมั่นในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารด้านการฟัง พูด อ่านและเขียน
3. เรียนรู้การใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารอย่างมีความหมาย
4. ทำให้เด็กคุ้นเคยกับตัวหนังสือ
5. เด็กที่ไม่มีประสบการณ์มาก่อนสามารถอ่านเรื่องและเข้าใจความหมายได้ง่าย
6. เด็กได้รับประสบการณ์ในการแก้ปัญหาระหว่างทำกิจกรรม
7. ส่งเสริมการคิดจินตนาการและทบทวนความจำ
8. พัฒนาการประสานสัมพันธ์ของกล้ามเนื้อมือและสายตา
9. เด็กมีส่วนร่วมในการทำงานเป็นกลุ่ม เช่น ร่วมแสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ยอมรับความคิดเห็นของเพื่อน การช่วยเหลือ การแบ่งปัน และความรับผิดชอบ
10. เรียนรู้ด้วยความสนใจ สนุกและมีความสุข

11. ส่งเสริมความสามารถทางพหุปัญญาประกอบด้วย ภาษา ตรรกะและคณิตศาสตร์ มิติสัมพันธ์ ร่างกายและการเคลื่อนไหว ดนตรี ความเข้าใจระหว่างบุคคล ความเข้าใจตนเองและธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

การจัดกิจกรรมเล่านิทาน

ความหมายของนิทานและการเล่านิทาน

การเล่านิทานมีมาก่อนสมัยประวัติศาสตร์แล้ว ถือเป็นศิลปะที่เก่าแก่ที่สุดอย่างหนึ่งมีทฤษฎีที่เชื่อถืออย่างกว้างขวางว่า การเล่านิทานเป็นความพยายามของมนุษย์สิ่งแรกที่จะพูดจาติดต่อหรือบอกเล่ากันผจญภัยภายในครอบครัวหรือภายในเผ่าของตน การเล่านิทานมีอยู่ทั่วไปตามแหล่งอารยธรรมต่างๆ หรือชนเผ่าต่างๆ เรื่องที่เล่าก็มีแตกต่างกันไปตามแต่ละสถานที่เล่าและจุดมุ่งหมายของการเล่านิทานก็เปลี่ยนไปตามกาลเวลา อย่างไรก็ตาม การเล่านิทานก็ยังเป็นสิ่งที่ไม่เคยขาดความต้องการขึ้นพื้นฐานของสังคม หรือความต้องการส่วนตัวของมนุษย์ให้เต็ม ได้แก่ ความอยากรู้อยากเห็นเรื่องราวในอดีต อธิบายการเกิดหรือจุดเริ่มต้นของสิ่งต่างๆ เพื่อความบันเทิง และถ่ายทอดเรื่องราวในอดีตของวีรบุรุษคนสำคัญ โดยการเล่านิทานที่มีมาแต่เดิมนั้นเป็นการเล่าด้วยปากเปล่า ต่อมาเมื่อมีการตัวอักษรและการพิมพ์จึงได้เริ่มบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร (วรรณิ ศิริสุนทร, 2539 : 2)

สรุปได้ว่า นิทานเป็นเรื่องเล่าสืบทอดต่อกันมาตั้งแต่สมัยโบราณ โดยเนื้อหาของนิทานและจุดมุ่งหมายของการเล่านิทานโดยทั่วไป มีลักษณะที่เป็นการถ่ายทอดประสบการณ์ วัฒนธรรมปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และให้ความบันเทิงแก่ผู้ฟัง แต่เดิม การเล่านิทานเป็นการเล่าด้วยปากเปล่าก่อนที่จะมีวิวัฒนาการของตัวอักษรและการพิมพ์ การเล่านิทานได้รับการยอมรับว่าเป็นทั้งศิลปะและรูปแบบการสอนที่เก่าแก่ที่ยังคงได้รับความนิยมมาจนถึงปัจจุบัน

ประเภทของนิทาน

เกริก ยุ้นพันธ์ (2543 : 20-22) ได้แบ่งประเภทของนิทานตามรูปแบบของนิทาน ดังนี้

1. เทพนิทานหรือเทพนิยาย หรือเรื่องราวปรัมปรา เป็นนิทานหรือนิยายที่เกินเลยความเป็นจริงเหนือความเป็นจริงของมนุษย์เป็นส่วนใหญ่ เป็นเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับอภินิหารตัวเอกหรือตัวเด่นๆ จะมีอภินิหารหรือเวทมนต์ ฤทธิ์เดช จากหรือสถานที่ในเนื้อเรื่องมักเป็นสถานที่พิเศษ หรือถูกกำหนดขึ้นมา เช่น สรวงสวรรค์หรือเมืองบาดาล มีพระเอกเป็นเจ้าชาย มีนางเอกเป็นเจ้าหญิง มีนางฟ้า มีเทวดา มียักษ์ ฯลฯ เป็นต้น

2. นิทานประจำถิ่นหรือนิทานพื้นเมือง มักเป็นนิทานที่ถูกเล่าขานตกทอดต่อเนื่องกันมาเป็นเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับตำนานพื้นบ้าน ประวัติความเป็นมาของท้องถิ่น ภูเขา ทะเล แม่น้ำ เรื่องราวของโบราณวัตถุที่มีเหตุแห่งที่มาของการสร้าง การเกิด ฯลฯ เป็นต้น

3. นิทานคติสอนใจ เป็นนิทานที่เปรียบเคียงเชิงเปรียบเทียบเกี่ยวกับชีวิตและความเป็นอยู่ร่วมกันในสังคมมนุษย์ให้บังเกิดผลในการดำรงชีวิตและความเป็นอยู่ให้พิถีพิถันละเอียดรอบคอบและไม่ประมาท ช่วยเหลือและเมตตาผู้อื่น และอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

4. นิทานวีรบุรุษ เป็นนิทานที่กล่าวอ้างถึงบุคคลที่มีความสามารถ อดอาจ กล่าวหาญ นิทานวีรบุรุษมักเป็นนิทานที่ถ่ายทอดเรื่องจริงของบุคคลที่สำคัญๆ ไว้ แต่มักสร้างฉากหรือสถานการณ์น่าตื่นเต้นหรือเกินความเป็นจริง เพื่อให้เรื่องราวสนุกสนาน และทำให้เกิดความรู้สึกคล้อยตามว่าบุคคลผู้เป็นวีรบุรุษนั้นมีความสามารถและน่าสนใจจริงๆ

5. นิทานอธิบายเหตุ เป็นนิทานที่เป็นเรื่องราวของเหตุที่มาจากสิ่งหนึ่งสิ่งใดและอธิบายพร้อมตอบคำถามเรื่องราวนั้นๆ ด้วย เช่น เรื่องกระต่ายในดวงจันทร์ ทำไมน้ำทะเลจึงเค็ม นกยูงกับนกกา ฯลฯ เป็นต้น

6. เทพปกรณัม เป็นนิทานเกี่ยวข้องกับความเชื่อ โดยเฉพาะเกี่ยวกับตัวบุคคลที่มีอิทธิพลเหนือความเป็นจริงกลับ ได้แก่ พระอินทร์ พระพรหม ทศกัณฐ์ ฯลฯ เป็นต้น

7. นิทานที่มีสัตว์เป็นตัวละคร และเปรียบเทียบเรื่องราวกับชีวิตมนุษย์ เป็นเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับการอยู่ร่วมกันในสังคม สอนจริยธรรมแฝงแง่กิด และแนวทางแก้ไขเป็นบางครั้ง หรือบางครั้งสอนแบบทางอ้อม ผู้อ่านหรือผู้ฟังจะต้องพิจารณาเอง มักเป็นเรื่องราวบันเทิงคดีที่สนุกสนาน

8. นิทานตลกขบขัน เป็นนิทานที่มีเรื่องราวเปรียบเทียบชีวิตความเป็นอยู่แต่มีมุมที่ตลกขบขัน สนุกสนาน ทำให้เกิดความรู้สึกเป็นสุข เนื้อเรื่องจะเป็นเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับไหวพริบ เรื่องราวแปลกๆ เรื่องเหลือเชื่อ เรื่องเกินความจริง ฯลฯ เป็นต้น

นิทานที่เหมาะสมกับเด็กปฐมวัย

ฉวีวรรณ กิณางส์ (อ้างถึงใน จันทนา ชูชื่น, 2553 : 23-24) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับเรื่องนี้ไว้ว่า

1. เป็นเรื่องง่าย แต่มีความสมบูรณ์ในตัว เน้นเหตุการณ์อย่างเดียวให้เด็กพอคาดคะเนเรื่องได้บ้าง อาจสอดแทรกเกร็ดที่ชวนให้เด็กสงสัยว่าอะไรจะเกิดขึ้นต่อไป เพื่อให้เรื่องมีรสชาติตื่นเต้น

2. เป็นเรื่องที่เด็กมีความสนใจ อาจจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับชีวิตเด็กๆ และสัตว์ต่างๆ ได้

3. มีตัวละครน้อย มีลักษณะเด่นที่จำได้ง่าย

4. ควรมีบทสนทนาหลายๆ เพราะเด็กส่วนมากไม่สามารถฟังเรื่องเป็นความเรียงได้ดี และภาษาที่ใช้ต้องสละสลวยเหมาะสมกับวัยเด็ก

5. มีการกล่าวซ้ำคำหรือประโยค วลี เพื่อเด็กจะจำได้ง่ายและรวดเร็ว

6. ควรเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นในครอบครัวและเรื่องที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของเด็ก

7. สร้างความสนุกสนานและพอใจ

8. เนื้อเรื่องถึงจุดสุดยอดได้ง่ายและน่าพึงพอใจ เมื่อเล่าจบเด็กมีความสุข มีคติสอนใจด้วย

9. ในเนื้อเรื่องควรมีตัวละครที่เด็กสามารถสมมติเป็นตัวเองได้ และชื่อของตัวละครควรเป็นภาษาไทย เป็นชื่อง่ายๆ ที่เด็กเข้าใจความหมายได้

10. เนื้อเรื่องควรสอดแทรกคติธรรมสอนตัวละครให้มีมารยาทให้เป็นเด็กดีอบรมเด็กให้รู้ว่าการทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว

วรรณิ ศิริสุนทร (2539 : 13 – 19) ได้แบ่งนิทานสำหรับเด็กออกเป็น 5 ประเภท ได้แก่

1. นิทานพื้นบ้าน (Folk tales) เป็นเรื่องที่เล่าสืบทอดกันมาเป็นเวลาช้านานจนภายหลังมีการเขียนขึ้นตามเค้าเดิมบ้าง จัดจำเรื่องราวมาเขียนขึ้นบ้าง ไม่ปรากฏว่าผู้แต่งดั้งเดิมเป็นใคร มักจะกล่าวอ้างว่าเป็นของเก่าแล้วเอามาเล่าใหม่ นิทานพื้นบ้านแบ่งเป็นชนิดใหญ่ๆ ดังนี้

1.1 นิทานเกี่ยวกับสัตว์พูดได้ (Talking – Beast tales) มีตัวละครเป็นสัตว์พูดจาโต้ตอบกัน บางครั้งสัตว์ก็พูดจาโต้ตอบกับคนด้วย เช่น เรื่องแม่ไก่สีแดง ปลาบู่ทอง เป็นต้น

1.2 นิทานไม่รู้จักจบ (Cumulative tales) เป็นนิทานเรื่องธรรมดาพื้น ๆ แต่เนื้อเรื่องมีการกระทำต่อเนื่องกันไปเรื่อย ๆ และซ้ำ ๆ กัน เช่น เรื่องตากับยาย ลูกไก่ตีนตุ้ม

1.3 นิทานตลกขบขัน (The drolls หรือ Humorous tales) เนื้อเรื่องส่วนใหญ่เป็นทำนองไร้สาระหรือโง่เขลาและแปลกประหลาด ชวนให้เห็นเป็นเรื่องตลกขบขัน บางครั้งก็เป็นการใช้ปฏิภาณไหวพริบ เช่น เรื่องศรีธนไชย

1.4 นิทานอธิบายเหตุ (Explanatory tale) ส่วนใหญ่ นิทานพื้นบ้านชนิดนี้มีเนื้อเรื่องอธิบายหรือตอบคำถามของเด็กๆ ว่า ทำไม...? ส่วนใหญ่อธิบายเกี่ยวกับลักษณะของสัตว์ หรือขนบธรรมเนียมประเพณีของผู้คนในชาติต่าง ๆ บางครั้งก็เกี่ยวกับธรรมชาติ เช่น เรื่องทำไมกระด่ายจึงหางสั้น ทำไมเสือจึงมีลาย น้ำทะเลทำไมจึงเค็ม

1.5 เทพนิยาย (Fairy tales) บางครั้งเรียกว่า นิทานเกี่ยวกับเวทมนต์คาถา (Tales of magic) ลักษณะของนิทานชนิดนี้ที่เห็นเด่นชัด คือ เรื่องมักยาก ซับซ้อน ตัวละครมักมีอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์สามารถคลบนานาสิ่งที่ยังงมงายหรือสิ่งที่ชั่วร้ายได้ เป็นนิทานพื้นบ้านชนิดที่ครองใจเด็กมาเป็นเวลาช้านาน มักนิยมขึ้นต้นว่า ครั้งหนึ่งนานมาแล้ว หรือ ในกาลครั้งหนึ่ง เช่น เรื่อง สังข์ทอง พระรถเมรี เจ้าหญิงนิทรา

2. นิทานสอนคติธรรม (Fables) มีลักษณะเป็นนิทานสั้น ๆ ตัวละครมีทั้งคนและสัตว์ที่มีบทบาทเหมือนคน มีแกนเรื่องแกนเดียว มีโครงเรื่องง่ายและสั้น และต้องให้บทเรียนที่สอนใจเป็นข้อสรุปที่ชัดเจน นิทานคติธรรมของต่างประเทศที่รู้จักกันดี ได้แก่ นิทานอีสป (Aesop's Fables) ผู้วิจัย คือ อีสป (Aesop) ซึ่งเข้าใจว่าเป็นทาสชาวกรีก มีชีวิตอยู่ระหว่าง 620 – 560 ปี ก่อนคริสตกาล เนื่องจาก

เขาถูกจำกัด เสรีภาพในการพูดและการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง จึงพยายามหาทางออกด้วยการแสดงนิทานสอนคติธรรม แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

2.1 นิทานเทียบสุภาษิต เป็นนิทานที่มักจะยกสุภาษิตเป็นโคลง 1 บท แล้วมีนิทานเปรียบเทียบได้กับโคลงนั้น

2.2 นิทานชาดก เป็นนิทานสอนคติธรรมของอินเดีย ซึ่งคำว่า ชาดก แปลว่า เกิดแล้ว คือ หมายถึง เรื่องราวของพระพุทธเจ้าและพระสาวกที่เกิดขึ้นมาแล้วในชาติก่อน ๆ และแต่ละชาติได้นำเหตุ บารมี คือความดียิ่งขึ้น จนชาติสุดท้ายได้สำเร็จเป็นพระพุทธเจ้า

3. นิทานปกรณัม (Myth) เป็นเรื่องที่แสดงให้เห็นเหตุการณ์และเรื่องราวในบรรพกาลเกี่ยวกับพื้นโลก ท้องฟ้า และพฤติกรรมต่าง ๆ ของมนุษย์ มีเทพเจ้าเป็นผู้ควบคุมปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ ซึ่งมีพลังอำนาจทางเวทมนต์คาถาและอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ ได้แก่ เรื่อง The Heroes โดย Charles Kingsley และเรื่อง เทวดาพระเวท โดย อุดม รุ่งเรืองศรี

4. महाकाพย์และนิทานวีรบุรุษ (Epic and hero tales) เป็นนิทานที่มีลักษณะคล้ายกับเทพ ปกรณัม ต่างกันแต่ตัวละครของนิทานประเภทนี้เป็นมนุษย์ไม่ใช่เทพเจ้า มีการกระทำที่กล้าหาญฟันฝ่า อุปสรรคและประสบผลสำเร็จในที่สุด ได้แก่ เรื่อง กษัตริย์อาเธอร์และอัศวินโต๊ะกลม (King Arthur and the knights of the Round) โรบินฮูด (Robin Hood) รามเกียรติ์ (Ramayana) และเรื่องของวีรบุรุษประจำท้องถิ่น ต่าง ๆ เช่น ท้าวแสนปม ไกรทอง เป็นต้น

5. หนังสือภาพที่เป็นเรื่องอ่านเล่นสมัยใหม่สำหรับเด็กที่มีตัวเอกเป็นสัตว์ (Animal stories) นิทานเก่าที่มีตัวละครเป็นสัตว์เราจะพบมากในบทกลอนกล่อมเด็ก นิทานพื้นบ้านและนิทานสอนคติธรรม แต่ในปัจจุบันนี้ได้มีผู้แต่งนิทานสำหรับเด็กที่มีตัวละครเป็นสัตว์ โดยแบ่งเป็น 3 ชนิด ได้แก่ สัตว์ที่มี บทบาทการกระทำอย่างคน สัตว์ที่มีความเป็นอยู่อย่างสัตว์แต่พูดได้อย่างคน และสัตว์ที่มี ความเป็นอยู่และ ความนึกคิดตามธรรมชาติของสัตว์ เรื่องอ่านเล่นสมัยใหม่สำหรับเด็กเล็กที่เป็น เรื่องเกี่ยวกับสัตว์ที่มี ตัวละครเป็นสัตว์ มีทั้งที่แต่งเป็นเรื่อง และแต่งออกมาเป็นหนังสือชุด ตัวเอก ส่วนใหญ่มีบทบาท ที่ค่อนข้างซุกซน แต่เด็กชอบอ่านมาก และส่วนใหญ่มีลักษณะเป็นหนังสือภาพ เช่น ลูกเป็ดขี้เหร่ (The Ugly Duck) เขียนโดย ฮันส์ คริสเตียน แอนเดอร์สัน

วรรณิ ศิริสุนทร (2539 : 30) ได้กล่าวถึงนิทานที่เหมาะสมแก่การเล่าให้เด็กฟัง

1. นิทานที่มีเนื้อหาใช้ถ้อยคำต่างๆ ด้วยตนเอง
2. นิทานเกี่ยวกับสัตว์
3. นิทานที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวกับสัตว์
4. นิทานที่เป็นบทโคลงมีใจความแบบบรรยายโวหาร
5. คำนาน นิทานพื้นบ้าน

6. นิทานที่มีความเคลื่อนไหวอยู่ในเรื่อง
7. มีเนื้อเรื่องเร้าใจ ก่อให้เกิดความตื่นเต้น
8. เรื่องที่แสดงปฏิภาณไหวพริบของตัวละคร
9. เรื่องจำขึ้น

จากที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น แสดงให้เห็นว่าในการเลือกนิทานสำหรับเด็กนั้นมีหลายองค์ประกอบที่ควรคำนึงถึงนิทานควรมีเนื้อเรื่องที่เหมาะสมกับความสนใจของเด็ก ควรเป็นเรื่องเกี่ยวกับเด็กๆ และสัตว์ เนื้อเรื่องเร้าใจน่าติดตามเพื่อดึงดูดความสนใจของเด็ก มีการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรม เพื่อปลูกฝังคุณงามความดีให้เกิดขึ้นกับเด็ก

รูปแบบและวิธีการเล่านิทาน

วรรณิ ศิริสุนทร (2539 : 37-44) ได้แบ่งขั้นตอนของวิธีการเล่านิทานได้ 4 อย่างได้แก่

1. การเลือกเรื่องที่จะเล่า ควรเลือกเรื่องที่มีคุณค่าและมีลักษณะเด่น ลักษณะสนับสนุนตัวมันเองในการเล่าเรื่อง ควรเลือกเรื่องที่เหมาะสมกับผู้ฟังและโอกาส
2. การดัดแปลงเนื้อเรื่อง ต้องพิจารณาว่าควรเล่าเรื่องไปตามตัวอักษรที่เขียนไว้หรือมีความจำเป็นจะต้องจัดเรียงลำดับเหตุการณ์ใหม่ จะต้องมีการขยายความหรือตัดทอนเนื้อหาบางส่วน
3. การเตรียมตัวควรเขียนและศึกษาโครงเรื่องของนิทาน จำให้ขึ้นใจจนสามารถจินตนาการได้ ควรสังเกตการใช้ถ้อยคำและการสนทนา ก่อนจะเล่าให้เด็กฟัง ผู้เล่าจะต้องเตรียมตัวให้พร้อมด้วยการฝึกเล่านิทานเอง อาจจะฝึกเล่าต่อหน้ากระจกเงา หรือบันทึกแถบเสียงหรืออัดเป็นไปได้อีกวิธีดีโอไว้ เพื่อจะได้ทราบว่าคุณมีส่วนบกพร่องอย่างไรบ้าง จะได้แก้ไขก่อนที่จะไปเล่านิทานจริงๆ ให้เด็กฟัง
4. สถานที่เล่านิทาน สถานที่เล่านิทานไม่จำเป็นจะต้องถูกกำหนดให้แน่นอนลงไป จะเป็นสถานที่แห่งไหนก็ได้ แต่ที่เหมาะสมที่สุดควรเป็นห้องจัดกิจกรรมสำหรับเด็ก หรือห้องอ่านหนังสือก็ได้ มีที่นั่งอย่างสะดวกสบาย ผู้ฟังสามารถมองเห็นและได้ยินผู้เล่านิทาน และผู้เล่าก็สามารถมองเห็นผู้ฟังได้อย่างทั่วถึง ควรจัดที่นั่งให้เป็นรูปโค้งหรือรูปครึ่งวงกลม พยายามให้นั่งสลับหว่างกันเพื่อคนที่นั่งข้างหน้าจะได้ไม่บังคนที่นั่งข้างหลัง

ฉวีวรรณ ถินวงศ์ (2533 : 26) ได้เสนอวิธีการเล่านิทานที่น่าสนใจไว้ดังนี้

1. การวางจุดหมายของการเล่านิทานไว้อย่างแน่นอน
2. ศึกษาภูมิหลังของเด็กก่อนลงมือเล่า
3. ผูกเค้าโครงเรื่องอย่างรัดกุม คือ
 - 3.1 เรื่องที่จะเล่ามีชื่อเรื่องเร้าใจ เนื้อหาน่าสนใจ
 - 3.2 มีสาระแนวคิดเหมาะกับเด็ก
 - 3.3 เป็นเรื่องสั้นๆ ง่ายๆ มีความสำคัญเพียงเรื่องเดียว

- 3.4 มีลักษณะเหมาะกับวัยของผู้ฟัง
- 3.5 มีข้อคิดเตือนใจ
4. ใช้ภาษาเล่าเรื่องโดยเฉพาะซึ่งมีความไพเราะแตกต่างกับภาษาพูดและภาษาเขียนแต่เน้นภาษาเร้าอารมณ์เป็นสำคัญ
 - 4.1 เป็นภาษาเร้าใจ
 - 4.2 เป็นภาษาง่าย
 - 4.3 เป็นภาษาไทยพื้นๆ ไม่หยาบโจน
 - 4.4 เป็นภาษาที่คงไว้ซึ่งแบบแผนทางจริยธรรม
5. ใช้เทคนิคการเล่าเรื่องให้สนุกสนาน
 - 5.1 ขึ้นต้นเรื่องด้วยลีลาโดนใจ
 - 5.2 ความยาวของเรื่องไม่เกินช่วงความสนใจของเด็ก
 - 5.3 ดำเนินเรื่องตามเค้าโครงที่กำหนด
 - 5.4 ใช้คำพูดที่เร้าใจและบุคลิกภาพที่ชวนมอง
 - 5.5 อุปกรณ์ประกอบ เช่น ภาพ ดนตรี เสียงเพลง
 - 5.6 อาจจัดให้มีการแสดงละคร บทบาทสมมุติ
6. ปลุกมโนทัศน์ในทางคุณธรรม คติชีวิต แนวประพฤติปฏิบัติโดยคาดหวังว่าจะได้เกิดการพัฒนาการใช้ชีวิตของเด็กเป็นสำคัญ
7. นำไปสู่กิจกรรมการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ภาษา เช่น
 - 7.1 เขียนภาษาตามเรื่อง
 - 7.2 อธิบาย
 - 7.3 รายงาน
8. การประเมินผลการเล่านิทานทำได้หลายกรณี เช่น
 - 8.1 ประเมินจากพฤติกรรมในการร่วมกิจกรรม
 - 8.2 ประเมินได้จากการอธิบายและรายงาน
 - 8.3 ประเมินได้โดยใช้แบบสอบถามหรือสัมภาษณ์ง่ายๆ

จากที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นสรุปได้ว่าการเล่านิทานเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายนั้นจำเป็นต้องมีรูปแบบ วิธีการ ตลอดจนสื่ออุปกรณ์ประกอบการเล่าที่เหมาะสมกับเนื้อเรื่องในนิทานและความสามารถของผู้เล่า สร้างความตื่นเต้น ประทับใจ เด็ก ๆ เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลินซึ่งจะช่วยให้การเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ จากนิทานนั้นประสบความสำเร็จ ทำให้เด็กมีความรู้สึกที่ดีต่อนิทาน

การเล่านิทานประกอบหุ่นมือ

หุ่นมือ หมายถึง สิ่งที่สร้างขึ้นที่นำมาใช้ในการแสดงเพื่อใช้เลียนแบบการเคลื่อนไหว และอากัปกริยาของสิ่งที่หุ่นนั้นเป็นตัวแทน โดยอาศัยกลไกที่ประดิษฐ์ขึ้น และคนเป็นผู้เชิดหุ่นเคลื่อนไหว โดยการขยับนิ้วหรือมือของคนเชิดคล้ายกับถุงมือ เวลาเชิดใช้นิ้วหรือมือสอดเข้าไปในตัวหุ่น โดยมีลักษณะแตกต่างไปจากตุ๊กตาและหุ่นยนต์ หรือของเล่นที่สามารถเคลื่อนไหวเอง ประโยชน์ของหุ่นช่วยพัฒนาและส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการที่ดีขึ้นในด้านต่างๆ เช่น พัฒนาการทางสังคม พัฒนาการทางภาษาจากการใช้ประสาทสัมผัส ความคิดสร้างสรรค์ ความมีจินตนาการ ส่งเสริมพัฒนาการทางด้านร่างกาย และยังเป็นกิจกรรมที่ทำให้เด็กได้มีส่วนร่วมในการเรียนการสอน รวมถึงเป็นการสรุปบทเรียนได้ดีอีกวิธีหนึ่ง

สิ่งประกอบในการเชิดหุ่นถือเป็นสิ่งสำคัญในการแสดงหุ่น เพื่อให้การแสดงดำเนินไปอย่างสมบูรณ์ ซึ่งประกอบในการเชิดหุ่น ได้แก่ เวทีสำหรับใช้ในการเชิดหุ่น ม่าน หน้าเวที ฉาก แสง เสียง บทละคร นอกจากนี้สิ่งที่ประกอบในการแสดงหุ่นยังช่วยให้ผู้ดูเกิดอารมณ์คล้อยตามกับเนื้อหา ทำให้เข้าใจเรื่องราวได้ดีขึ้น เสริมบรรยากาศให้เชื่อมโยงระหว่างเรื่องราวได้อย่างต่อเนื่อง ทำให้การแสดงมีชีวิตชีวามากยิ่งขึ้น (มาลิตี พลสูงเนิน, 2548 : 34-37)

หุ่นมือ

ความหมายของหุ่นมือ

คำว่าหุ่นมือ หมายถึง วัตถุหรือสิ่งประดิษฐ์ที่ถูกนำมาสมมติเป็นตัวละคร ซึ่งมีผู้ให้ความหมายดังนี้

วรรณิ ศิริสุนทร (2539 : 59) ได้ให้ความหมายว่า หุ่นมือ คือ สิ่งที่ไม่มีชีวิต เคลื่อนไหวได้ในรูปแบบของละคร โดยมนุษย์

เกริก ยุ้นพันธุ์ (2543 : 119) หุ่นมือ หมายถึง หุ่นที่เคลื่อนไหวโดยใช้การขยับนิ้วหรือมือของคนเชิดคล้ายกับถุงมือ เวลาเชิดใช้นิ้วหรือมือสอดเข้าไปในตัวหุ่น

โดยสรุปแล้ว หุ่นมือ หมายถึง สิ่งที่สร้างขึ้นที่นำมาใช้ในการแสดง เพื่อใช้เลียนแบบการเคลื่อนไหว และอากัปกริยาที่หุ่นนั้นเป็นตัวแทน โดยอาศัยกลไกที่ประดิษฐ์ขึ้น และคนเป็นผู้เชิดหุ่นเคลื่อนไหวโดยการขยับนิ้วหรือมือ

ความสำคัญของหุ่นมือ

ในปัจจุบันวงการศึกษได้ให้ความสนใจในการนำหุ่นมือเข้ามามีบทบาทในการเรียนการสอน ไม่ว่าจะเป็นแง่ให้ความสนุกสนานบันเทิงใจ หรือการให้ความรู้ทั้งในและนอกห้องเรียน หุ่นมือจะสร้างความแปลกใหม่เร้าใจน่าติดตาม

คุณค่าทางการศึกษาสำหรับเด็กนั้น หุ่นมือมีส่วนช่วยส่งเสริมพัฒนาการด้านต่างๆแก่เด็ก (ลัดดา เขียงนางาม 2534 : 21-22) ดังนี้

1. ทางด้านสังคม หุ่นมือมีส่วนช่วยให้เด็กมีการปรับตัว การทำงานร่วมกัน
2. ทางด้านภาษา เด็กเกิดทักษะการฟัง พูด อ่าน เขียน
3. ทางด้านร่างกาย การเคลื่อนไหว การใช้กล้ามเนื้อใหญ่ กล้ามเนื้อย่อย
4. พัฒนาบุคลิกภาพ ความกล้าแสดงออก ความคิดสร้างสรรค์ ความเชื่อมั่นในตนเอง

ก่อนคลายความเครียด สนุกไร้แรง มีจินตนาการ

นอกจากนี้ อรชุนมา ยุทธวงศ์ (2529 : 579) กล่าวถึงหุ่นมือว่า หุ่นมือมีความสำคัญหลายด้านด้วยกัน เช่น

1. ความสำคัญในด้านการบันเทิง มีการใช้หุ่นแสดงบทเวที รายการโทรทัศน์และการแสดงละครหุ่น หรือร่วมกับการแสดงประเภทอื่นๆเป็นที่ดึงดูดความสนใจสำหรับผู้ใหญ่และเด็ก ตลอดจน เช่น รายการเพลงบัลเล่ย์ เล่นเกม เป็นต้น และบางครั้งก็ใช้หุ่นประชาสัมพันธ์หรือโฆษณา เป็นผู้นำผู้ชมไปสู่โลกของความฝันและความสนุกในวัยเด็ก

สรุปว่าหุ่นมือมีความสำคัญต่อการจัดการเรียนการสอนของเด็กในสถานศึกษาในระดับต่างๆ เช่น ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โรงเรียนอนุบาล และระดับชั้นประถมศึกษา นอกจากนี้ยังมีการนำหุ่นมือมาใช้ในด้านการบันเทิง ทางสื่อมวลชนทำให้หุ่นมือมีบทบาทมากขึ้น เช่น ในสวนสนุก โทรทัศน์ ตลอดจนงานธุรกิจโฆษณา

การบูรณาการ

ความหมายการบูรณาการ

สำนักงานประสานงานโครงการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (2540 : 6) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การสอนแบบบูรณาการ หมายถึงการเชื่อมโยงวิชาหนึ่งเข้ากับวิชาอื่นๆ ในการสอน เช่น การเชื่อมโยงวิชาวิทยาศาสตร์กับคณิตศาสตร์และภาษาไทย การเชื่อมโยงวิชาวิทยาศาสตร์กับสังคมศึกษา การเชื่อมโยงวิชาศิลปะกับภาษาไทย เป็นต้น

โสภณา บุญยะกลัมพ (2546 : 8) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การสอนแบบบูรณาการ หมายถึง การสอนซึ่งนำเอาสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ เข้ามาผสมผสานกันเพื่อประโยชน์แก่ผู้เรียน โดยใช้สาระการเรียนรู้ใดสาระการเรียนรู้หนึ่งเป็นแกนหลักแล้วขยายวงกว้างขวางออกไป เพื่อให้การเรียนรู้ของผู้เรียนเกิดความสมบูรณ์ในตัวของเขาเอง

นิรมล ศตวุฒิ (2547 : 74) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การสอนแบบบูรณา หมายถึงการจัดให้ผู้เรียนเรียนรู้ในลักษณะองค์รวม (holistic way) ระหว่างวิชาต่าง ๆ อย่างมีความหมายตามสภาพความเป็นจริงในชีวิตหรือสภาพปัญหาสังคมที่ซับซ้อน

จากที่กล่าวมาพอสรุปความหมาย การสอนแบบบูรณาการได้ว่า เป็นการเชื่อมโยงวิชาหนึ่งเข้ากับวิชาอื่น ๆ ในการสอนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดองค์ความรู้ที่หลากหลาย และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน

จุดประสงค์การบูรณาการ

ประภาพร เพ็งสีแสง (2545 : 25) ได้กล่าวถึงจุดประสงค์ในการบูรณาการไว้ดังนี้

1. เพื่อพัฒนาและส่งเสริมให้เด็กรู้สึกปลอดภัย มีความพึงพอใจ มีความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของหมู่คณะและยอมรับผู้อื่น
2. ส่งเสริมการเรียนรู้ที่จะทำงานร่วมกันระหว่างครูกับผู้อื่น
3. ช่วยพัฒนาค่านิยม บรรยายภาสในชั้นเรียน ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนากิจกรรมตามมาตรฐานการเรียนรู้
4. ช่วยพัฒนาวินัยในตนเองโดยส่งเสริมความสามารถในการทำงานและการควบคุมอารมณ์ของตนเอง
5. ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ พัฒนาการแสดงออกในด้านศิลปะ ดนตรี การละคร เช่นเดียวกับทางสังคม วิทยาศาสตร์และวรรณคดี
6. เพื่อให้ผู้เรียนได้มีโอกาสร่วมกิจกรรมในสังคมเต็มที่ที่จะทำงานร่วมกันกับกลุ่มและเป็นสมาชิกที่ดีของกลุ่ม
7. ช่วยวัดผลการเรียนรู้โดยการแนะนำวิธีการตรวจสอบความก้าวหน้าในการเรียนรู้แก่ผู้เรียนทั้งรายบุคคลและรายกลุ่ม

ลักษณะการบูรณาการ

การนำกระบวนการเรียนรู้จากกลุ่มสาระการเรียนรู้เดียวกันหรือต่างกลุ่มสาระการเรียนรู้มาบูรณาการในการจัดการเรียนการสอนได้หลายลักษณะกล่าวคือ (กรมวิชาการ, 2544 : 21-22)

1. การบูรณาการแบบผู้สอนคนเดียว (Infusian Instruction) ผู้สอนสามารถจัดการเรียนรู้โดยเชื่อมโยงสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ กับหัวข้อที่สอดคล้องกับชีวิตจริงหรือสาระที่กำหนดขึ้นมา เช่น เรื่องสิ่งแวดล้อม น้ำ เป็นต้น ผู้สอนสามารถเชื่อมโยงสาระและกระบวนการเรียนรู้ของกลุ่มสาระต่างๆ เช่น การอ่าน การเขียน การคิดคำนวณ การคิดวิเคราะห์ต่างๆ ทำให้ผู้เรียนได้ใช้ทักษะและกระบวนการเรียนรู้ไปแสวงหาความรู้ความจริงจากหัวข้อเรื่องที่กำหนด

2. การบูรณาการแบบคู่ขนาน (Parallel Instruction) มีผู้สอนตั้งแต่สองคนขึ้นไปร่วมกันจัดการเรียนรู้ โดยอาจยึดหัวข้อเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง และบูรณาการเชื่อมโยงแบบคู่ขนาน เช่น ผู้สอนคนหนึ่งสอนวิทยาศาสตร์ เรื่อง เงาน ผู้สอนอีกคนอาจสอนคณิตศาสตร์ เรื่อง วัฏระยะทาง โดยการวัดเงาน คิดคำนวณในเรื่องเงาน ในช่วงเวลาต่างๆ จัดทำกราฟของเงานในระยะต่างๆ หรืออีกคนหนึ่งอาจให้เรียนรู้ศิลปะ เรื่อง เทคนิคการวาดรูปที่มีเงาน

3. การบูรณาการแบบสหวิทยาการ (Multidisciplinary Instruction) การบูรณาการในลักษณะนี้ นำเนื้อหาหลายกลุ่มสาระการเรียนรู้มาเชื่อมโยงเพื่อจัดการเรียนรู้ ซึ่งโดยทั่วไปผู้สอนมักจัดการเรียนการสอนแยกตามรายสาระหรือกลุ่มสาระการเรียนรู้ แต่ในบางเรื่องผู้สอนจัดการเรียนการสอนร่วมกันในเรื่องเดียวกัน เช่น เรื่อง วันถึงเวดล้อมของชาติ คำศัพท์เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ผู้สอนวิทยาศาสตร์ จัดกิจกรรมค้นคว้าหรือทำกิจกรรมชมรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม และผู้สอนสุขศึกษาอาจจัดทำกิจกรรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมให้ถูกสุขลักษณะ เป็นต้น

4. การจัดการบูรณาการแบบโครงการ (Transdisciplinary Instruction) ผู้สอนสามารถจัดการเรียนรู้โดยการบูรณาการเป็นโครงการ ผู้เรียนและผู้สอนร่วมกันสร้างสรรค์โครงการขึ้น โดยใช้เวลาการเรียนต่อเนื่องกันได้หลายชั่วโมงด้วยการนำเอาจำนวนชั่วโมงของสาระต่างๆ ที่ผู้สอนเคยสอนแยกกันนั้น มารวมเป็นเรื่องเดียวกัน มีเป้าหมายเดียวกัน ในลักษณะของการสอนเป็นทีม ในกรณีที่ต้องการเน้นทักษะบางเรื่องเป็นพิเศษ ผู้สอนสามารถแยกกันสอนได้ เช่น กิจกรรมเข้าค่ายดนตรี กิจกรรมเข้าค่ายภาษาอังกฤษ กิจกรรมเข้าค่ายศิลปะ เป็นต้น

ประเภทของการบูรณาการ

วัฒนาพร ระงับทุกข์ (2542 : 47) ได้กล่าวถึงประเภทของการบูรณาการที่สามารถทำได้ 2 ประเภท ดังนี้

1. แบบสหวิทยาการ (Interdisciplinary) ทำได้โดยกำหนดหัวข้อ (Theme) ขึ้นมาแล้วนำความรู้จากวิชาต่างๆ มาเชื่อมโยงสัมพันธ์กับหัวข้อนั้น บางครั้งเรียกการบูรณาการแบบนี้ว่า สหวิทยาการแบบมีหัวข้อ (Theme Interdisciplinary Studies) หรือสหวิทยาการแบบเน้นประยุกต์ใช้ (Application-First Approach)

2. แบบพหุวิทยาการ (Multidisciplinary) เป็นการนำเรื่องที่ต้องการจะบูรณาการไปสอดแทรกวิชาต่างๆ บางครั้งเรียกการบูรณาการแบบนี้ว่าการบูรณาการแบบเน้นเนื้อหา

อรทัย มูลคำ (2542 : 13) ได้กล่าวถึงประเภทของการบูรณาการไว้ 2 ประเภท คือ

1. แบบสหวิทยาการ (Interdisciplinary) ได้แก่การสร้างหัวเรื่อง (Topic) ขึ้นมาแล้วนำความรู้จากวิชาต่างๆ มาโยงสัมพันธ์กับหัวเรื่องนั้นซึ่งบางครั้งก็อาจจะเรียกวิธีบูรณาการแบบนี้ว่า สหวิทยาการแบบมีหัวเรื่องหรือการบูรณาการที่เน้นการนำไปใช้เป็นหลัก

2. แบบพหุวิทยาการ (Multidisciplinary) ได้แก่ การนำเนื้อเรื่องที่ต้องการจะจัดให้เกิดบูรณาการไปสอดแทรก (Infusion) ไว้ในวิชาต่างๆ ซึ่งบางครั้งเราอาจเรียกวิธีบูรณาการแบบนี้ว่าการบูรณาการที่เน้นเนื้อหารายวิชาเป็นหลักซึ่งไม่ว่าจะเป็นการบูรณาการแบบใดก็ตาม ในการจัดการเรียนการสอนจะต้องคำนึงถึงหลักการสำคัญ 5 ประการ ได้แก่

2.1 การจัดการเรียนการสอนโดยเน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลางโดยส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนการสอนอย่างกระตือรือร้น

2.2 การส่งเสริมให้นักเรียนให้ร่วมทำงานกลุ่มด้วยตนเอง โดยส่งเสริมให้มีกิจกรรมกลุ่มลักษณะต่างๆ หลากหลายในการเรียนการสอน และส่งเสริมให้ผู้เรียนมีโอกาสได้ลงมือกระทำกิจกรรมต่างๆ อย่างแท้จริงด้วยตนเอง

2.3 จัดประสบการณ์ตรงให้แก่ผู้เรียนโดยให้ผู้เรียนมีโอกาสได้เรียนรู้จาก สิ่งที่เป็นรูปธรรม เข้าใจง่าย ตรงกับความเป็นจริง สามารถนำไปใช้นำไปใช้ในชีวิตประจำวันอย่างได้ผลและส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริงจนเกิดความสามารถและทักษะที่ติดเป็นนิสัย

2.4 จัดบรรยากาศในชั้นเรียนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกล้ำคิด ล้ำทำ โดยส่งเสริมให้ผู้เรียนมีโอกาสที่จะแสดงออกซึ่งความรู้สึกลึกซึ้งของตนเอง หรือเพื่อนร่วมชั้นเรียน ทั้งนี้เพื่อเสริมสร้างความมั่นใจให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียน

2.5 เน้นการปลูกฝังจิตสำนึก ค่านิยม จริยธรรมที่ถูกต้องดีงาม ให้ผู้เรียนสามารถจำแนกแยกแยะความถูกต้องดีงามและความเหมาะสมได้ สามารถจัดความขัดแย้งได้ด้วยเหตุผล มีความกล้าหาญทางจริยธรรมและแก้ไขปัญหาด้วยปัญญาและสามัคคี

นอกจากนี้ควรคำนึงถึงความสามารถทางสติปัญญาของผู้เรียนประกอบด้วยเพราะปัจจุบันนี้นักจิตวิทยาการศึกษาเชื่อว่ามนุษย์มีความสามารถทางสติปัญญาที่แตกต่างกันและสามารถแบ่งย่อยออกได้เป็นด้านๆ คือ ความสามารถด้านดนตรี ด้านภาษา ด้านการรับรู้ โลกการสัมผัส ด้านคณิตศาสตร์ ด้านกระยะพื้นที่ ด้านศีลธรรม และด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ด้วยเหตุนี้ผู้เรียนในชั้นเรียนจึงมีสติปัญญาที่เหมาะสมสำหรับการศึกษาในเรื่องเดียวกันคนละแบบสุดแต่ที่ว่าผู้เรียนคนนั้นจะมีความสามารถทางสติปัญญาทางด้านใดด้านหนึ่งบางด้านหรือหลายด้านเป็นหลัก นี่คือสามเหตุประการหนึ่งที่ช่วยอธิบายและสนับสนุนให้เห็นว่าการบูรณาการการเรียนการสอนมีความจำเป็นและเหมาะสมต่อการเรียนการสอนในยุคปัจจุบันที่นับวันองค์ความรู้ต่างๆ ก็ยิ่งทวีความซับซ้อนมากขึ้นทุกขณะ

การหาประสิทธิภาพ

วิธีการหาประสิทธิภาพ

1. การให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบตรวจสอบด้านเนื้อหา และสื่อประเมินความตรงของเนื้อหา ว่ามีความเหมาะสมหรือไม่ประเมินความเชื่อมั่น ว่ามีความเชื่อมั่นเพียงไรตรวจสอบด้านตัวสื่อด้านการออกแบบคอมพิวเตอร์ ประเมินลักษณะของสื่อ อักษร ภาพ ภาพเคลื่อนไหว กราฟิกเมนูเก็ช่น และอื่นๆ

2. การหาประสิทธิภาพ หมายถึง การหาคุณภาพของสื่อตามเกณฑ์ที่กำหนด โดยไปวัดจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่ง อาจเป็น กลุ่มเล็ก 3 คน มีเด็กเก่ง 1 คน กลาง 1 คน อ่อน 1 คน กลุ่มกลาง 9 คน มีเด็กกลุ่ม เก่ง 3 คน กลุ่มกลาง 3 คน กลุ่มอ่อน 3 คน กลุ่มใหญ่ 30 คน มีเด็กกลุ่ม เก่ง 10 คน กลุ่มกลาง 10 คน กลุ่มอ่อน 10 คนเมื่อได้เรียนจนจบบทเรียนแล้วการหาประสิทธิภาพของบทเรียน

2.1 โดยการหา E1/E2 และสามารถบอกได้ว่าสื่อของเราสามารถใช้กับเด็กทั้ง 3 กลุ่ม

E1 คือ คะแนนกิจกรรมระหว่างเรียน

E2 คือ คะแนนทดสอบหลังเรียนซึ่ง E2 อาจจะแบ่งแบบทดสอบหลังจากการเรียนจบหนึ่งหน่วยเลยก็ได้ เช่น การทดสอบท้ายบทเรียนแต่ละหน่วย และ E1/E2ที่ได้จะเป็นเท่าใดก็ได้แต่ให้สูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ และ E1ควรสูงกว่าE2

2.2 การประเมินด้วยการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนและแบบทดสอบที่สร้างต้องผ่านการประเมินแบบทดสอบก่อนในการวัดผลการเรียนรู้ผู้สอนต้องมีความแน่ใจว่าเครื่องมือที่วัดนั้นมีคุณภาพดีพอก่อนนำไปใช้จริง ซึ่งลักษณะของเครื่องมือวัดผลการเรียนรู้ที่ดีควรมีลักษณะดังนี้

1. มีความเที่ยงตรง (Validity) ค่า IOC แต่ละข้อต้องมีค่ามากกว่า 0.5 ซึ่งหมายถึงวัดได้ตรงตามจุดประสงค์ของการวัด

2. มีความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบทดสอบทั้งฉบับมีค่าไม่ต่ำกว่า 0.7 ซึ่งแสดงว่าเครื่องมือวัดให้ผลการวัดที่สม่ำเสมอ แน่นอน คงที่ แม้จะวัดกี่ครั้งก็ตาม

3. มีค่าความยากระหว่าง 0.2 - 0.8 ไม่ควรมายากเกินไปและไม่ง่ายเกินไป

4. มีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.2 - 1.0 เพราะค่ายิ่งมกยิ่งดี ซึ่งต้องผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ

การหาประสิทธิภาพของนวัตกรรม

E1 คือ ประสิทธิภาพของกระบวนการ (กระบวนการในที่นี้ คือ กระบวนการ การจัดการเรียนการสอนระหว่างเรียนทั้งหมด โดยคิดจากคะแนนหลังเรียนของแต่ละหน่วย บท ของแต่ละเรื่อง)

เช่น ตัวเลข 80 หมายถึง ผู้เรียนทั้งหมดได้ทำแบบฝึกหัดหรือแบบทดสอบย่อยได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 80 ซึ่งหาได้จากสูตร ผลรวมของคะแนน หาคด้วย จำนวนผู้เรียนทั้งหมด คูณด้วย 100 แล้วหารด้วย ผลรวมของคะแนนเต็มของแบบทดสอบทุกชุด ก็จะได้ E1

E2 คือ ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ ผลลัพธ์ในที่นี้หมายถึง หลังจากผู้เรียน เรียนจบกระบวนการ โดยคิดคะแนนจากหลังเรียน ได้มาจากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ เช่น ตัวเลข 80 หมายถึง ผู้เรียนทั้งหมดได้ทำแบบทดสอบหลังเรียนได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 80 หาได้จากสูตร ผลรวมของคะแนน หาคด้วย จำนวนผู้เรียนทั้งหมด คูณด้วย 100 แล้วหารด้วย ผลรวมของคะแนนเต็มของแบบทดสอบ หลังเรียนก็จะได้ E2

ซึ่งจะเห็นได้ว่า E1/E2 หาได้ไม่ยาก ดังนั้นค่า E1/E2 จึงมีความสำคัญ และยิ่งถ้าตัวเลข เข้าใกล้ 100 มากเท่าไร ก็ยิ่งถือว่ามีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เป็นเกณฑ์ที่ใช้พิจารณารับรองประสิทธิภาพ ของสื่อการเรียนการสอน จะเห็นได้ว่า การคำนวณหาประสิทธิภาพสื่อการเรียนการสอน เป็นผลรวม ของการคุณภาพและปริมาณด้วย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

จันทนา ชูชื่น (2553 : 45) ได้ศึกษาผลของการจัดกิจกรรมเล่านิทานประกอบหุ่นมือที่มี ต่อความสามารถด้านการพูดของเด็กปฐมวัย เพื่อเปรียบเทียบความสามารถด้านการพูดของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบหุ่นมือ กลุ่มเป้าหมายคือ เด็กปฐมวัยชายและหญิง อายุ 3-4 ปี โรงเรียนนารินทร์เนอสเซอรี่ อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 18 คน ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในชั้นปฐมวัย ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 ผลการวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบหุ่นมือมีความสามารถในการพูด ทั้งโดยรวมและรายด้าน สูงขึ้นกว่าการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

วิจิตร ชีวจิต (2550 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาแบบธรรมชาติ ควบคู่กับการเสริมแรงทางสังคมที่มีต่อทักษะการฟังของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนอนุบาล หนูน้อย เขตพระโขนง กรุงเทพมหานคร เพื่อพัฒนาทักษะการฟังของกลุ่มที่มีทักษะการฟังน้อย จำนวน 20 คน แล้วสุ่มอย่างง่ายเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมกลุ่มละ 10 คน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีทักษะการฟัง มากขึ้นหลังจากเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาแบบธรรมชาติ ควบคู่กับ การเสริมแรงทางสังคมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .01 นักเรียนมีทักษะการฟัง มากขึ้นหลังจากไม่ได้ เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาแบบธรรมชาติ ควบคู่กับการเสริมแรงทางสังคมอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติ .01 และนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาแบบธรรมชาติควบคู่ไปกับการเสริมแรง

ทางสังคม มีทักษะการฟังมากกว่านักเรียนที่ไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาแบบธรรมชาติ ควบกับการเสริมแรงทางสังคม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .01

ธีรนุช เชยกลิ่นเทศ (2549 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลของการจัดกิจกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองต่อการพัฒนาความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัย โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเด็กปฐมวัย ชาย-หญิง อายุ 4-5 ปี ผลการวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง มีความสามารถทางภาษาที่สูงขึ้น

อุทัย ค้างใหญ่ (2549 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ตามแนวภาษาราชการที่มีต่อการพัฒนาการด้านการเขียนและความสนใจในการเขียนของเด็กปฐมวัย เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบพัฒนาการด้านการเขียน และพฤติกรรมความสนใจในการเขียนของเด็กปฐมวัย ที่ได้รับการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ตามแนวภาษาราชการในแต่ละช่วงสัปดาห์ กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนชาย-หญิง อายุ 4-5 ปี ชั้นอนุบาลปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2547 โรงเรียนวัดนางนอง (พิพัฒน์) แขวงบางอ้อ เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร จำนวน 10 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มกลุ่ม ผลการวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ตามแนวภาษาราชการมีพัฒนาการด้านการเขียนและความสนใจในการเขียนสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ตามแนวภาษาราชการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีพัฒนาการด้านการเขียนและความสนใจในการเขียนสูงขึ้นตามลำดับ

มาลีณี พลสูงเนิน (2548 : บทคัดย่อ) ได้พัฒนาแผนการจัดประสบการณ์เพื่อเตรียมความพร้อมด้านการอ่านโดยการเล่านิทานประกอบหุ่นมือ ชั้นอนุบาลปีที่ 2 เพื่อพัฒนาแผนการจัดประสบการณ์ที่มีประสิทธิภาพ 80/80 เพื่อหาค่าดัชนีประสิทธิผลของนิทานประกอบหุ่นมือ เพื่อเปรียบเทียบความพร้อมด้านการอ่านก่อนและหลังเรียน และเพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่เรียนด้วยแผนการจัดประสบการณ์ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นอนุบาล 2 โรงเรียนเทศบาล 1 (บูรพาวิทยากร) สำนักการศึกษาเทศบาลนครราชสีมา อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ปีการศึกษา 2548 จำนวน 23 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง ผลการวิจัยพบว่า แผนการจัดประสบการณ์มีประสิทธิภาพ 83.57/90.85 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด นักเรียนมีคะแนนความพร้อมด้านการอ่านเพิ่มขึ้นจากก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

รัชฎาพร เกตานนท์ (2548 : 187) ได้พัฒนาการด้านภาษาของเด็กปฐมวัย ที่ได้รับการจัดประสบการณ์ ตามแนวการสอนภาษาอย่างธรรมชาติแบบองค์รวม ผลการวิจัยพบว่าเด็กปฐมวัย ภายหลังได้รับการจัดประสบการณ์ตามแนวการสอนอย่างภาษาธรรมชาติแบบองค์รวมมีพัฒนาการทางด้านภาษาซึ่งประกอบด้วยทักษะทางภาษา 4 ด้าน คือ ทักษะการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน

ดีขึ้นกว่าก่อนการได้รับจัดกิจกรรมตามแนวการสอนภาษาอย่างธรรมชาติแบบองค์รวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อรรณูญา เพิ่มพิรพัฒน์ (2548 : 82-84) ได้ศึกษาความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยที่ใช้นิทานพื้นบ้านเป็นสื่อเสริมประสบการณ์ ผลการศึกษาพบว่า 1) ความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยหลังการจัดประสบการณ์โดยใช้นิทานพื้นบ้านเป็นสื่อเสริมประสบการณ์ ในด้านการฟัง การพูด การอ่านและการเขียน สูงกว่าความสามารถทางภาษาก่อนการจัดประสบการณ์โดยใช้นิทานพื้นบ้านเป็นสื่อเสริมประสบการณ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 ทุกด้าน 2) ความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยหลังการจัดประสบการณ์โดยใช้นิทานพื้นบ้านเป็นสื่อเสริมประสบการณ์ สูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ร้อยละ 75 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ใน 3 ด้าน คือ ด้านการฟัง การพูด และการอ่าน ยกเว้นด้านการเขียนต่ำกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ร้อยละ 75

งานวิจัยในประเทศ

วอแกน แอนด์ เนอสเซอรี่ (Worgan; & Nursery,2009) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการใช้หนังสือขนาดใหญ่ที่สามารถได้ตอบได้ ในการส่งเสริมทักษะการอ่านของเด็กเล็ก ซึ่งเดิมแต่ก่อนการฝึกการอ่านโดยใช้วิธีการนำไวท์บอร์ดมาช่วยจะทำให้เด็กมีพัฒนาการอ่านและการเขียนได้เร็วขึ้นจึงได้นำหนังสือเล่มใหญ่ที่สามารถเคลื่อนไหวได้มาทดสอบ วิธีการคือใช้วิดีโอและการบันทึกประจำวันเพื่อติดตามความคืบหน้าของการวิจัย ปรากฏว่า สามารถช่วยให้เด็กเรียนรู้คำศัพท์ได้มากขึ้น ใน 3 ปีที่ผ่านมาทำให้คนจำนวนมากเห็นว่า หนังสือเล่มใหญ่ที่สามารถได้ตอบได้นั้นสามารถช่วยให้เด็กเกิดการเรียนได้ดี และมีความสามารถในการอ่านเพิ่มขึ้น

บลัด (Blood,1996) ได้ศึกษาความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยโดยการทดสอบพัฒนาการทางภาษา การรับรู้ การเขียน และมีการศึกษาระยะยาว จำนวน 67 โรงเรียน มีผู้ปกครองเข้าร่วม 56 คน พบว่า การเรียนรู้ภาษาของเด็กปฐมวัยขึ้นอยู่กับความสนใจของเด็ก และเจตนาของผู้ปกครองในการเรียนรู้เพื่อการอ่านออกเขียนได้ และการส่งเสริมให้เด็กเขียนชื่อตนเองจนทำให้มีความสามารถในการเรียนรู้การอ่านเขียนได้อย่างมีความหมาย

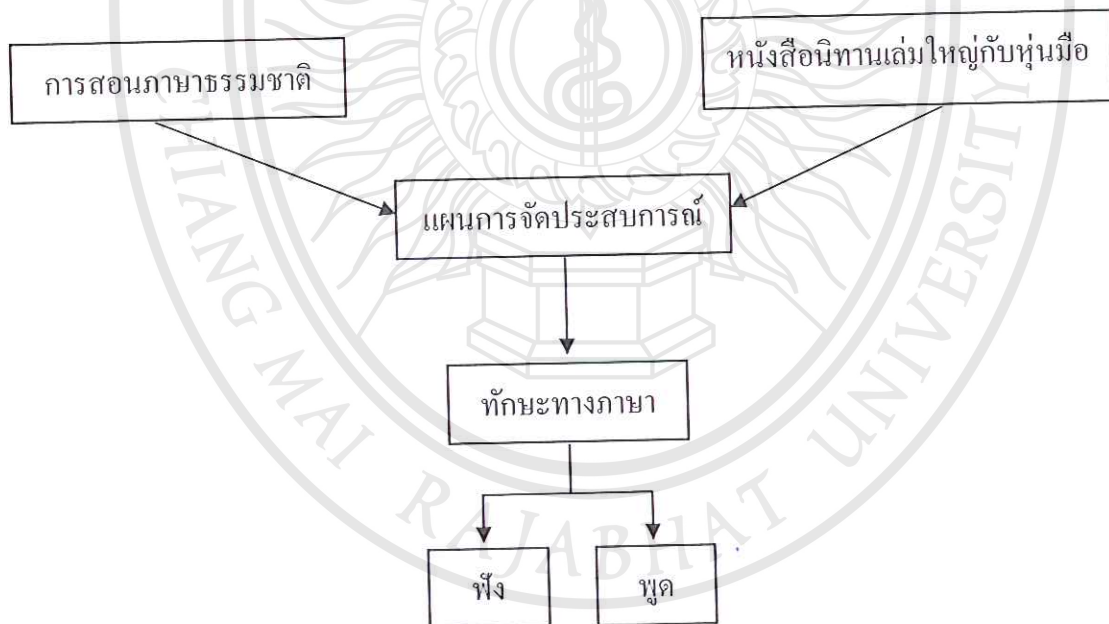
คาสเทลโลริเซียส (Kastelorzios,1995) ได้ศึกษารูปแบบต่างๆ ที่มีส่วนเสริมสร้างพัฒนาการทางภาษาในชั้นเรียนของเด็กอนุบาล โดยใช้วิธีบรรยายภาพ นอกจากนี้ยังมีการทำแบบสอบถามถึงผู้ปกครองของเด็กเพื่อรวบรวมข้อมูลในด้านสภาพแวดล้อมทางบ้านของเด็ก ผลการวิจัย พบว่า เด็กมาจากครอบครัวที่มีความรู้ดี จะแสดงออกทางภาษาแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด ระหว่างกิจกรรมที่ครูชี้นำกับกิจกรรมที่เด็กร่วมกันทำ และกิจกรรมที่ครูชี้นำจะส่งเสริมให้เด็กเกิดการใช้ภาษาที่เป็นระบบได้มากกว่ากิจกรรมที่เด็กร่วมกันทำ

ซิมป์สัน (Simpson, 1988) ได้ศึกษาลักษณะภาษาพูดของเด็กปฐมวัย 4 ปี ที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นแบบเล่าเรื่องซ้ำ ผลการวิจัยพบว่า การเล่าเรื่องซ้ำช่วยส่งเสริมความสามารถด้านการสื่อสารมากขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ กล่าวคือช่วยให้เด็กพัฒนาความสามารถในการถ่ายทอดภาษาให้ชัดเจนละเอียดลออ ครอบคลุมความหมายที่ต้องการสื่อให้ผู้อื่นได้รับรู้และเข้าใจ ซึ่งความสามารถนี้วัดได้เป็นจำนวนคำต่อประโยค (Length of a T-Unit) ไม่ได้วัดที่ปริมาณคำ

โฮลดเวย์ (Holdaway, 1982) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการใช้หนังสือเล่มใหญ่พัฒนาทักษะการฟัง พูด อ่าน เขียน กับกลุ่มนักเรียนที่เริ่มใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สองในประเทศนิวซีแลนด์ จำนวน 35 คน เป็นเวลา 2 ปี จากการสังเกตและการประเมินพบว่า ผู้เรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนเท่ากับหรือมากกว่าผู้เรียนในกลุ่มควบคุม

จากเอกสารและงานวิจัยที่กล่าวมาพอสรุปได้ว่า การบูรณาการวิธีสอนภาษาแบบธรรมชาติ โดยใช้หนังสือนิทานเล่มใหญ่กับหุ่นมือเพื่อพัฒนาทักษะทางภาษาของเด็กปฐมวัยทำให้เด็กมีพัฒนาการด้านภาษาสูงขึ้น ผู้วิจัยนำเสนอเป็นกรอบแนวคิดการวิจัยได้ดังต่อไปนี้

กรอบแนวคิดการวิจัย

แผนภาพที่ 2 กรอบแนวคิดการวิจัย